

**Decizii
ale Comisiei Naționale
a Pieței Financiare**

2

**Interviu cu Alexandru Ursul,
manager al Proiectului Energie
și Biomasă în Moldova**

4

**Motorul oricărei afaceri
de succes trebuie să fie
dedicarea pentru
activitatea desfășurată**

6

Parlamentul Moldovei a votat în prima lectură rectificările la legea bugetului de stat pentru 2015

Ministrul în exercițiu al
Finanțelor, Anatol Arapu,
a menționat că, potrivit
proiectului de lege, veniturile
aprobate anterior vor scădea în
acest an cu 1 mlrd. 186,3 mil.
lei (-3,9%), până la 29 mlrd.
152,4 mil. lei, iar cheltuielile
– cu 1 mlrd. 590,4 mil. lei
(-4,6%), până la 32 mlrd.
724,7 mil. lei. În același timp,
deficitul bugetului va scădea cu
404,1 mil. lei (-10%), până la 3
mlrd. 572,4 mil. lei.

Potrivit lui Arapu, bugetul de stat
pentru 2015 a fost revăzut din cauza
necesității de ajustare a indicatorilor
veniturilor bugetului, ținând cont de
evoluțiile indicatorilor macroecono-
mici, a noilor prognoze până la sfâr-
șitul anului, precum și a intrărilor la
buget a creditelor și granturilor, după
ce a fost suspendat suportul partene-
rilor externi.

Modificările mai au drept scop
identificarea resurselor financiare
pentru majorarea ajutorului social
în perioada rece a anului, ca urmare
a majorării tarifelor pentru curent și
gaz, dar și ca o consecință a revederii
programului de cheltuieli în domenii
neprioritare și asigurarea funcționa-
rității instituțiilor de stat în actualele
condiții financiar-economice dificile.

Principalii factori care au dus la
scăderea veniturilor sunt, potrivit lui
Arapu, reducerea încasărilor din TVA
și alte plăți, ca urmare a scăderii vo-
lului comerțului extern, reducerea
importurilor peste limita prognozată la
elaborarea bugetului, sistarea suportu-
lui bugetar din partea Comisiei Euro-
pene și a altor parteneri de dezvoltare.

Șeful în exercițiu al Ministerului
Finanțelor a explicat că importurile
se estimează că vor scădea în acest an
cu peste 23 la sută, față de 15% cât a
fost prognozat inițial. Astfel, bugetul
va rata peste 1,23 mlrd. lei din TVA
la import și din cauza fluctuației cur-
sului valutar. Din cauza sistării finan-
țării din partea UE, bugetul va rata
578,9 mil. lei. Din partea de venituri
a bugetului au fost excluși banii pen-
tru reformarea justiției (280,5 mil.
lei, echivalentul a 12,75 mil. euro),
ultima tranșă a UE în cadrul proiectu-
lui energetic (220 mil. lei, echiva-
lentul a 10 mil. euro) de construcție
a gazoductului Ungheni-Chișinău,
dar și grantul României de 80 mil. lei
(echivalentul a 3,65 mil. euro) pentru

elaborarea studiului de fezabilitate
pentru gazoductul Iași-Ungheni.

Accizele la importul mașinilor vor
scădea, din cauza reducerii impor-
turilor, cu 255,3 mil. lei, iar taxele
vamale vor scădea cu 144,6 mil. lei.
În același timp, la capitolul venituri
au fost adăugați banii acumulați din:
vânzarea licențelor în sumă de 440
mil. lei (20 mil. euro de la vânzarea
de către ANRCETI a licențelor în do-
meniu comunicățiilor electronice),
impozitul pe venit al persoanelor fi-
zice și juridice – 202 mil. lei, grantul
României pentru modernizarea și re-
construcția mai multor instituții din
Moldova – 73,5 mil. lei (echivalentul
a 3,34 mil. euro), transferarea la bu-
get a profitului net – 24,3 mil. lei etc.

La capitolul cheltuieli, cele mai
mari reduceri de cheltuieli au avut
loc în domeniul investițiilor capitale
– cu 1 mlrd. 035,4 mil. lei (-12,5%)
până la 7 mlrd. 268,1 mil. lei. Chel-
tuielile fondului rutier vor fi reduse
cu 485 mil. lei, cele pentru construc-
ția gazoductului Ungheni-Chișinău
– cu 300 mil. lei din cauză că nu au
fost încheiate lucrările de expertiza-
re și proiectare. Cu 130,9 mil. lei au
fost diminuate cheltuielile ce urmau
să fie acoperite din contul grantului
pentru reforma justiției, cu 122,7 mil.
lei – banii pentru fondul de eficiență
în energetică și cu 25 mil. lei – cele
pentru fondul național de dezvoltare
regională etc.

InfoMarket

Curs valutar
11.11.2015

Valuta	Rata	Cursul
USD	1	19.9322
EUR	1	21.3842
UAH	1	0.8781
RON	1	4.8017
RUB	1	0.3092

CAPITAL Market

**ÎN ATENȚIA
SOCIETĂȚILOR
PE ACȚIUNI!**

Recepționarea anunțu-
rilor și rapoartelor anuale
se efectuează la adresa:
ziarulcm@gmail.com
tel.: 022 22-12-87;
fax: 022 22-05-03

CAPITAL Market

**Împreună
în lumea
finanțelor**

Secția de marketing
Tel.: +373 69 821216

Stimați colegi!

Vă adresăm sincere felicitări, urări de sănătate și prosperitate cu prilejul aniversării Comisiei Naționale a Pieței Financiare.

Apreciem înalt eforturile și abnegația cu care Vă dăruiați pentru consolidarea și modernizarea pieței financiare nebankare, pentru realizarea obiectivelor Comisiei Naționale a Pieței Financiare, contribuind, astfel, la fortificarea economiei statului nostru.

Vă dorim noi succese profesionale, pace și liniște în sufletele și familiile Domniilor voastre.

Cu respect,

**Consiliul de Administrație al Comisiei
Naționale a Pieței Financiare**

Stimați membri ai Consiliului de Administrație și ai Comisiei Naționale a Pieței Financiare!

Redacția ziarului "Capital Market" se alătură felicitărilor adresate Dvs, cu ocazia aniversării Comisiei Naționale a Pieței Financiare.

Fiind organul oficial de presă al CNPF, publicația noastră se află zilnic în contact cu subdiviziunile Comisiei și depune toate eforturile pentru a reflecta obiectiv și operativ evenimentele ce au loc pe piața financiară a Republicii Moldova.

Sperăm că ne putem considera cu adevărat colegi și parteneri.

Vă adresăm sincere urări de sănătate, prosperitate, bunăstare, vă dorim noi realizări și împliniri în plan profesional.

Felicitări, stimați colegi!

Cu respect,

colectivul redacției "Capital Market"

**În atenția
participanților
profesioniști!**

În Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 213-222 art. 1402 din 14.08.2015 a fost publicată Hotărârea CNPF cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la mecanismul oficial de stocare a informațiilor. Textul integral al Regulamentului este plasat pe site-ul ziarului – www.capital.market.md

Decizii ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare

La 6 noiembrie 2015 a avut loc ședința ordinară a Consiliului de administrație al Comisiei Naționale a Pieței Financiare.

Consiliul de administrație a acceptat acordarea Brokerului de Asigurare-Reasigurare "AECM ASIGURĂRI" SRL a licenței pentru dreptul de a desfășura activitate de intermediere în asigurări și/sau reasigurări a brokerului, începând cu data de 6 noiembrie 2015 pe termen nelimitat pe adresa: str. A. Șciusev 76/6, of. 12.

Urmare a examinării cererilor prezentate, Consiliul de administrație a aprobat reperfectarea licențelor:

– Companiei de Asigurări „ALLIANCE INSURANCE GROUP” SA seria CNPF nr. 000835, eliberată la 16 ianuarie 2009 pe termen nelimitat pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurărilor (asigurări generale), prin substituirea anexelor la licență cu includerea următoarelor adrese de desfășurare a activității licențiate: str. Alexandru cel Bun, 92, or. Ialoveni; str. Presei, 1, or. Sângerei; str. Chișinău 84/B, or. Anenii Noi.

– Companiei de Asigurări „ASTERRA GRUP” SA seria CNPF nr. 000692, eliberată la 13 septembrie 2011, pe

termen nelimitat, pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurărilor (asigurări generale), prin substituirea anexei la licență cu includerea următoarelor adrese de desfășurare a activității licențiate: str. Ștefan cel Mare 2, mun. Bălți, str. Independenței 7, ap. 18, or. Briceni.

– Brokerului de Asigurare-Reasigurare „BAS-ASIG” SRL seria CNPF nr. 000790, eliberată la 15 aprilie 2015, pe termen nelimitat, pentru dreptul de a desfășura activitate de intermediere în asigurări și reasigurări a brokerului, prin substituirea anexei la licență cu includerea următoarelor adrese de desfășurare a activității licențiate: str. M. Cibotari 37, mun. Chișinău.

– Companiei de Asigurări “DONARIS VIENNA INSURANCE GROUP” SA seria CNPF nr. 000775, eliberată la 29 martie 2011, pe termen nelimitat, pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurărilor (asigurări generale), prin substituirea anexei la licență cu: a) includerea următoarelor adrese de desfășurare a activității licențiate: str. Uzinelor 15/4, of. 1, mun. Chișinău; str. Sovetscaia 2, s. Copceac, r-nul Ceadâr-Lunga; b) excluderea următoarelor adrese de desfășurare a activității licențiate: bd. Dacia 55, mun. Chișinău; bd. Constantin Negruzzi 5, ap. 19, mun. Chișinău.

BNM se gândește la relaxarea politicii monetare

După ce Banca Națională a Moldovei a majorat cu 16 puncte procentuale rata de bază, din decembrie 2014, până la 19,5%, în prezent banca centrală se gândește să reducă rata de refinanțare ca urmare a temperării ritmului de creștere a inflației.

“Deciziile de politică monetară din anul 2015 au fost un răspuns logic și adecvat al BNM la anticipările de accelerare a inflației. Odată ce datele statistice viitoare și prognozele BNM cu privire la inflație vor indica ferm inversarea trendului inflației, BNM va analiza oportunitatea începerii procesului de relaxare graduală a politicii monetare. Simplificând, rata dobânzii de politică monetară este în prezent ridicată, deoarece se așteaptă în viitor o inflație înaltă. Rata de bază va fi micșorată gradual, dacă prognozele BNM vor indica micșorarea inflației viitoare”, declara guvernatorul în exercițiu, Dorin Drăguțanu.

Alexandru Fala, responsabil pe Sectorul monetar și modelare economică la Expert Grup, susține că dacă inflația se va tempera nu este exclus scenariul relaxării politicii monetare de către BNM. Se prognozează că la mijlocul anului 2016 inflația își va tempera ritmul de creștere.

El explică cum inflația s-ar putea tempera. “În condițiile stabilizării cursului valutar, este destul de probabil ca după trimestrul doi ritmul de creștere a inflației să se tempereze. La nivel de valoare anuală, inflația din 2016 va fi mai mare față de cea din 2015, iar în 2017 nivelul inflației ar trebui să se stabilizeze”.

Fala a precizat că ritmul de creștere a inflației este atenuat în prezent de scăderea prețurilor la petrol.

La rândul său, Stas Madan, economist la BIS Capital, susține că relaxarea politicii monetare ar fi benefică pentru economie și aceasta s-ar putea produce datorită mai multor factori. “De obicei, relaxarea politicii monetare se face când există un cadru macroeconomic favorabil: relaxarea politicii monetare ar putea fi și un element pentru impulsivizarea creșterii economice. O eventuală relaxare ar putea avea loc în a doua jumătate a anului viitor și sunt câteva condiții pentru ca acest lucru să se întâmple. Este vorba de un an agricol bun, să fie atenuată presiunea prețurilor alimentare, o ameliorare a comerțului ce vizează majorarea exporturilor și atenuarea fluxului de remitențe în condițiile în

care trendul este negativ pe fondul reducerii acestora cu peste 30%”.

Referindu-se la influența cursului asupra inflației, Madan e de părere că există o presiune pe curs, dar care a fost înlăturată ca urmare a reducerii importurilor cu 26%. „Până la relaxarea politicii monetare trebuie să luăm în calcul sezonul rece, atunci când importurile vor crește cantitativ și nu văd de unde ar veni aceste rezerve interne pentru a fi luată o astfel de decizie de politică monetară. Cel mai probabil pe scenariul actual în următoarele luni și după ce se va face bilanțul sezonului rece și în ceea ce privește cursul valutar și IPC, pe care va fi pusă o presiune enormă ca urmare a majorării tarifelor reglementate”, a declarat Stas Madan.

“În următoarele luni va fi o perioadă complicată ca BNM să-și asume relaxarea politicii monetare, dar la prima oportunitate trebuie o relaxare pentru că o restricționare a accesului la finanțare frânează dezvoltarea și îi face să amâne pentru încă un an eventualele proiecte investiționale”, a mai spus Madan.

Potrivit lui, în urma politicii monetare restrictive, resursele s-au scumpit în monedă națională. Din cauză că băncile trebuie să facă rezerve enorme la BNM pentru că norma rezervelor este de 35%, ele nu creditează în lei pentru că nu îi au. Dacă fac anumite mișcări, băncile le fac la creditarea în valută or, asemenea împrumuturi sunt destul de riscante pentru agenții economici ca urmare a volatilității cursului valutar.

Politica monetară restrictivă se face simțită în portofoliile bancherilor. Astfel, volumul creditelor noi acordate în lei moldovenești în trimestrul III, 2015 a scăzut cu 19,3 la sută față de trimestrul III, 2014. Rata medie trimestrială a dobânzii la creditele noi acordate a înregistrat nivelul de 14,7 la sută față de 11,2 la sută în trimestrul III, 2014. În același timp, au scăzut și plasamentele bancare. Soldul depozitelor atrase în lei la 30 septembrie 2015 a scăzut cu 2,9 miliarde lei sau cu 11 la sută, până la 23 mlrd. lei, în special din cauza creșterii dolarizării depozitelor din lunile ianuarie și februarie și retragerii depozitelor din Banca de Economii, Banca Socială și Unibank. Soldul total al depozitelor a crescut în 9 luni ale anului 2015 cu 665 milioane lei sau cu 1,4 la sută, până la 44,6 mlrd. lei.

BNM anticipează că în urma retragerii licențelor Băncii de Economii, Băncii Sociale și Unibank situația din sistemul bancar se va stabili, iar ratele în creștere la depozite vor stimula

reluarea creșterii depozitelor în monedă națională.

Potrivit Raportului asupra inflației, în baza noilor date și a ipotezelor utilizate, Banca Națională a revizuit în majorare prognoza inflației pentru anii 2015 și 2016. Astfel, proiecția actualizată plasează rata medie anuală a inflației pentru 2015, la nivelul de 9,7 la sută sau cu 0,4 p.p. mai mult decât s-a estimat în luna iulie. Pentru anul 2016, se prognozează o inflație de 11,9 la sută, cu 0,3 p.p. mai mult decât s-a estimat anterior.

Noua rundă de prognoză plasează inflația peste limita de sus a intervalului de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta de 5 la sută în trimestrele IV, 2015 – II, 2017. Ieșirea temporară a inflației peste limita de sus a coridorului este cauzată de deprecierea înregistrată în 10 luni ale anului curent, majorarea prețurilor la produse alimentare și de majorările efectuate și viitoare de tarife la serviciile comunale.

Prognozele actualizate ale BNM indică sporirea contribuției inflației de bază și menținerea contribuției din partea prețurilor la produse alimentare și a prețurilor reglementate în următoarele trei trimestre, cu diminuarea acestora începând cu a doua jumătate a anului 2016.

Deciziile BNM de înăsprire a politicii monetare se propagă treptat în economie, prin canalul ratelor de dobândă, contribuind la diminuarea presiunilor inflaționiste viitoare. Începând cu trimestrul III, 2017 (sau cu un trimestru mai târziu decât am anticipat anterior), inflația revine în interiorul intervalului de variație.

În același timp, prognoza actualizată comportă o serie de riscuri, care, în cazul materializării, ar putea influența semnificativ, în direcția majorării, evoluția inflației pe durata orizontului de prognoză. Însă, după cum a precizat guvernatorul în exercițiu Dorin Drăguțanu, cea mai mare incertitudine cu privire la evoluția viitoare a inflației este generată de lipsa unei clarități cu privire la posibilele majorări viitoare ale prețurilor reglementate, în special în anul 2016. De asemenea, seceta din anul curent ar putea afecta prețurile la produsele alimentare mai mult decât ne așteptăm în prezent.

Prețurile reglementate vor continua să crească accentuat în anul 2016, deși prognoza curentă include ipoteze mai optimiste cu privire la ritmurile de creștere a acestor prețuri, iar acest lucru ar putea influența scumpiri în lanț la mărfuri și produse.

Victor URSU

Comisia specială nu a ales niciun candidat la funcția de guvernator al BNM

Comisia specială nu a reușit să selecteze niciun candidat din cei opt care și-au depus dosarele de participare la concursul pentru funcția de guvernator al Băncii Naționale a Moldovei.

Potrivit agenției “INFOTAG”, președintele Comisiei, deputatul Partidului Liberal Democrat, Ștefan Creangă, a precizat după ședință că comisia nu va propune președintelui Parlamentului pe niciunul din candidați.

“Președintele Parlamentului trebuie să ia o decizie rațională în ceea ce privește prelungirea concursului sau modificarea regulilor de selecție a candidaților. Cred că actuala criză politică și-a lăsat amprenta și pe acest concurs”, a spus Ștefan Creangă.

Totodată, directorul executiv al Expert-Grup, membrul comisiei speciale, Andrian Lupușor, a spus că din punctul său de vedere, cel puțin doi candidați au întrunit cerințele. “Este vorba despre Veaceslav Negruță și Dumitru Ursu. Cred că ar fi bine ca comisia să supună votului fiecare candidatură. M-am așteptat la mai mulți candidați cu șanse reale de a obține această funcție, ca concurența să fie mai mare. Șase membri ai Comisiei din nouă au votat împotriva înaintării unei candidaturi pentru funcția de guvernator pentru a fi confirmată de Parlament. Cred că ar fi bine să fie continuat concursul, pentru a implica și specialiști care activează în instituții internaționale, astfel să existe o concurență mai mare”, a menționat expertul.

INFOTAG

Parlamentul a adoptat amendamentele la Legea privind instituțiile financiare

Deputații au votat amendamente și completări la articolul 15 din Legea privind instituțiile financiare care prevăd că acțiunile băncilor nu pot fi incluse sau transmise direct sau indirect în calitate de contribuție în capitalul statutar al societăților comerciale, fără acordul prealabil al Băncii Naționale a Moldovei și pot fi admise în cazul existenței acestei permisiuni.

Este de menționat că după votarea în aprilie a amendamentelor la această lege, la inițiativa vicepremierului, ministrului Economiei, Stéphane Bride, în lege a fost prevăzută interdicția de introducere a acțiunilor băncii în calitate de aport la capitalul social al organizațiilor comerciale, fapt ce a blocat tranzacția aprobată anterior de BNM de cumpărare de către BERD a acțiunilor Victoriabank prin intermediul companiei de proiectare Special purpose vehicle (SPV), creată pentru efectuarea operațiunii și care urma să preia anumite drepturi și angajamente.

Amendamentele au fost adoptate în cadrul pachetului de legi privind politica bugetar-fiscală și vamală pentru 2015, aprobat de Guvern prin asumarea răspunderii politice în fața Parlamentului.

Stéphane Bride a menționat atunci că scopul amendamentelor propuse de el a fost de prevenire a tranzacțiilor artificiale care pot duce la preluarea frauduloasă a acțiunilor băncilor, în primul rând a celor trei cu probleme. Aceste amendamente mai urmau să sporească transparența și siguranța sistemului financiar-bancar.

În același timp, reprezentanții Comisiei Naționale a Pieței Financiare au menționat atunci că, din punct de vedere al circulației acestor valori mobiliare, interdicția afectează drepturile constituționale ale proprietarilor, iar interdicția totală de introducere a acțiunilor băncii în calitate de aport la capitalul social al organizațiilor comerciale a fost calificată drept o măsură foarte dură.

În Moldova va fi îmbunătățită monitorizarea datoriei sectorului public al țării

Acest lucru este prevăzut de pachetul de modificări la legislația în vigoare, în special la Legea privind instituțiile financiare, care prevăd că băncile comerciale vor trebui să prezinte Ministerului Finanțelor informațiile necesare pentru monitorizarea datoriei sectorului public, inclusiv date privind creditele oferite întreprinderilor de stat sau municipale, societăților comerciale cu capital integral sau parțial public, dar și unităților teritorial-administrative.

De asemenea, proiectul de lege include și completări la Legea privind finanțele publice locale ce țin de reglementarea domeniului de atragere a creditelor pe termen lung și acordarea garanțiilor pentru acestea de către autoritățile locale. În același timp, modificările la Legea despre Banca Națională a Moldovei prevede ajustarea terminologiei sale la modificările aprobate anterior la Legea privind datoria publică, garanțiile de stat și creditarea de stat, dar și precizează atribuțiile BNM în calitate de agent al statului.

InfoMarket

„Meridian”-ul MAIB – depozitul care depășește așteptările

„Meridian” este un nou depozit de la BC „Moldova Agroindbank” SA în monedă națională, destinat persoanelor fizice, care se distinge prin condiții deosebit de atractive și poate fi adaptat perfect pentru orice client. Datorită ratei atractive și flexibilității sale, depozitul „Meridian” de la MAIB depășește ofertele standard pe piața bancară și așteptările clienților pentru acest produs.

„Am dorit să marcăm încrederea reciprocă și parteneriatul longeviv cu clienții noștri printr-o nouă ofertă, care să fie absolut inedită și avantajoasă. Așa a fost creat „Meridian”-ul, un produs de depozit gândit bine, conceput pentru bunăstarea numeroșilor noștri clienți”, a comentat Vicepreședintele Comitetului de Conducere MAIB, Oleg Paingu.

Depozitul „Meridian” are o rată

a dobânzii de pînă la 18% pe un termen de pînă la 365 zile, dobînda fiind calculată lunar. Clientul poate efectua depuneri suplimentare, iar pentru o libertate și mai mare, va primi cadou din partea băncii – card bancar gratuit. Avînd un card bancar, clientul nu este obligat să vină de fiecare dată la bancă pentru a verifica soldul sau pentru a suplini contul – va fi nevoie de o singură vizită pentru a depune cererea

de perfectare a depozitului. Ulterior, contul de depozit va putea fi administrat prin intermediul sistemului Internet Banking M@IB, de la bancomate sau terminale multifuncționale.

BC „Moldova Agroindbank” SA se bucură de cea mai mare încredere din partea populației, avînd o cotă de 31,1 la sută din volumul total de depozite pe sistemul bancar din Republica Moldova, conform datelor la 30.09.2015.

Pentru informații suplimentare, clienții sînt invitați să apeleze Serviciul Call Center: 022 268 999 sau să acceseze pagina www.maib.md

DEPOZIT MERIDIAN
în MDL

18%
anual

pînă la
rata flotantă

Termenul depozitului
pînă la 365 zile

Depuneri
suplimentare

GRATUIT:
Card bancar

Call Center 022 268 999 | www.maib.md

De la 1 ianuarie 2016 vor intra în vigoare noi modificări la Legea privind asigurarea obligatorie a răspunderii civile auto

De la 1 ianuarie 2016, în R. Moldova vor fi majorate limitele de responsabilitate ale asigurătorilor pentru deteriorarea sau distrugerea bunurilor, dar și pentru fiecare persoană care va avea de suferit în accidente de circulație.

Potrivit amendamentelor la Legea privind asigurarea obligatorie a răspunderii civile auto, votate de Parlament în prima lectură, limita de responsabilitate a asigurătorului pentru deteriorarea sau distrugerea bunurilor, dar și pentru fiecare persoană care va avea de suferit în accidente de circulație, va fi majorată de la 500 mii pînă la 1 milion de lei. Responsabilitatea pentru fiecare persoană care a suferit leziuni corporale sau a decedat va crește de la 350 mii la 1 mil. lei, dar nu mai mult de 5 mil. lei, indiferent de numărul victimelor accidentului (în loc de 700 mii lei).

De asemenea, în textul legii au mai fost operate precizări și completări ale unor formulări și termeni. De exemplu, se introduc termenii „prejudiciu total” și „prejudiciu rămas”, precum și se precizează că schimbarea acordului de asigurare nu are putere retroactivă.

Potrivit legii, pentru aplicarea sistemului bonus-malus, asigurătorii

torii au dreptul de acces la informații privind istoria prejudiciului asigurătorilor și utilizatorilor din sistemul informațional unic. Legea mai prevede procedura de stabilire a mărimei compensării în caz de cauzare a prejudiciului. Astfel, mărimea prejudiciului cauzat unității de transport este egală cu costul reparației părților componente sau ale detaliilor deteriorate, sau cu costul acestora, dacă este nevoie de înlocuirea acestora.

Dacă despăgubirea de asigurare este solicitată înainte de efectuarea reparațiilor, mărimea prejudiciului real este stabilită de un expert independent, aprobat de părțile participante la acordul de asigurări, ținînd cont de sistemele de evaluare a prejudiciului, folosit de organizații specializate sau prevăzute de sistemele informaționale de profil.

În cazul unui prejudiciu total, mărimea despăgubirii nu poate depăși diferența dintre costul unității de transport în momentul producerii accidentului și uzura rămasă, conform actului de reevaluare întocmit de un expert independent, iar în cazul lichidării totale – potrivit ofertei de achiziții din partea unei organizații specializate sau a persoanei fizice indicate în contract.

Este de menționat că pentru a evita diferența dintre mărimea despăgubirii de asigurări ce urmează să fie stabilită de asigurător și mărimea prejudiciului real cauzat persoanei, în caz de necesitate de schimbare a pieselor de schimb, în lege sunt prevăzute reguli aparte pentru automobile cu vârstele de pînă la 3 ani, pînă la 4 ani etc.

InfoMarket

Telefonul de încredere

Telefonul de încredere a fost creat în scopul conlucrării mai eficiente cu societatea civilă în direcția prevenirii cauzelor de abuz în serviciu comise anterior sau în prezent de către angajații Comisiei Naționale a Pieței Financiare, precum și de către participanții profesioniști la piața valorilor mobiliare, la piața asigurărilor și sectorul plasamente colective și microfinanțare. Examinarea mesajelor și luarea măsurilor, în conformitate cu Legislația Republicii Moldova, sunt garantate.

Telefonul de încredere: (+373 22) 859-405. E-mail: info@cnpf.md

Aviz CNPF

Întru asigurarea respectării prevederilor art.6 din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare”, Comisia Națională a Pieței Financiare comunică rechizitele bancare pe care urmează să fie transferate taxele și plățile regulatorii de funcționare:

Cod fiscal 1007601001293; BC “Victoriabank” SA Filiala nr.11; Codul băncii VICBMD2X883; Cont bancar 2251311138

Numărul cardurilor bancare din Moldova a crescut cu 20,9%

Numărul cardurilor bancare în circulație în Moldova s-a majorat, într-un an, cu 20,9%, depășind, la 1 octombrie, cifra de 1,511 mil. Potrivit agenției “INFOTAG”, cu referire la datele Băncii Naționale, doar în trimestrul III (iulie-septembrie) aceasta a emis 266 mii carduri față de 128,8 mii în anul trecut, iar cifra celor retrase din circulație s-a majorat de la 76,2 mii la 112,8 mii.

Timp de trei luni au fost efectuate 6,33 mil. operațiuni cu carduri bancare emise în RM. În continuare cardurile sunt folosite, preponderent, pentru retragerea banilor – 4,74 mil. de operațiuni în sumă de 7,758 mlrd. lei. Totodată, numărul operațiunilor cu plăți fără numerar s-a majorat de la 1,16 mil. la 1,59 mil., iar suma lor – de la 364,7 mil. lei la 506,4 mil. lei.

Mai mult de 700 mii (+120,3 mii) operațiuni au fost efectuate cu cardurile moldovenești în străinătate. Acolo, preponderent, cardurile sunt folosite pentru plăți fără numerar – 661,7 mii operațiuni în sumă de 705,9 mil. lei. Iar pentru retragerea banilor au fost efectuate 43,9 mii operațiuni în valoare de 156,2 mil. lei.

Cifra operațiunilor în Moldova cu cardurile emise în alte țări s-a majorat de la 563,3 mii la 642,9 mii. Cu ajutorul acestora au fost retrase 765,6 mil. lei în numerar și s-au efectuat plăți fără numerar în sumă de 404,2 mil. lei.

Într-un an, numărul terminalelor POS din RM s-a majorat de la 11056 la 12563.

INFOTAG

Ministerul Transporturilor insistă ca proprietarii mașinilor electrice să fie scutiți de plata taxei de drum

Ministerul Transporturilor nu este de acord cu cerința Ministerului Finanțelor privind perceperea taxei de drum de la proprietarii de mașini electrice. Chiar mai mult, Ministerul Transporturilor încurajează cumpărarea mașinilor ecologice, pentru că sunt mai puțin zgomotoase și au un nivel redus de poluare.

„Autovehiculele hibride funcționează cu două tipuri de energie (motor cu ardere internă și motor electric), pe când autovehiculele electrice funcționează doar cu o singură sursă de energie (motor electric). Prin urmare, autovehiculele hibride achită taxa pentru folosirea drumurilor în funcție de capacitatea cilindrică a motorului cu ardere internă, pe când pentru autovehiculele electrice nu este posibil de a determina indicatorul în baza căruia se va achita această taxă”, menționează reprezentanții instituției.

În prezent, în Moldova sunt înregistrate în jur de 40 de mașini electrice și 2 mii de mașini hibride. În statele Uniunii Europene, taxe de folosire a drumurilor pentru autovehiculele electrice nu se percep. Iar în Germania, de exemplu, posesorii de autovehicule electrice dispun de un șir de privilegii.

InfoMarket

CAPITAL Market

Publicație bilingvă a CNPF

INDICE DE ABONAMENT:

Moldpres: 67770
Poșta Moldovei: PM21700
EDITOR: CAPITAL MARKET Î.S.

Nr. de înregistrare:
1003600114204, 27 octombrie 2003
FONDATOR: COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE

CONȘILIUL DE ADMINISTRAȚIE:
Președinte: Iurie FILIP,
Elena VASILACHE, Mihai DORUC,
Zoia TULBURE, Nadejda FILIP.

REDACTOR-ȘEF:
Ghenadie TUDOREANU
Tel.: /373 22/ 229-445

REDACTOR-ȘEF ADJUNCT:
Lilia ALCAZĂ
Tel.: /373 22/ 220-513

Recepționarea anunțurilor și rapoartelor anuale:

ziarulcm@gmail.com
TEL.: /373 22/ 22-12-87, 22-77-58
FAX: /373 22/ 22-05-03

ADRESA REDACȚIEI:
Str. Vasile Alecsandri, 115
(Colț cu bd. Ștefan cel Mare)

CONT BANCAR: 22249111050,
c/f 1003600114204,
BC “Victoriabank”, SA, fil.11, Chișinău,
BIC VICBMD2X883

În ziar au fost utilizate știrile agenției «Moldpres» și «InfoMarket»

Articolele marcate cu semnul ■ reprezintă publicitate. Orice articol publicat în “Capital Market” reflectă punctul de vedere al semnatarului, care nu neapărat coincide cu cel al redacției. Republicarea textelor și imaginilor se permite doar cu acordul scris al publicației.

Tipar: Tipografia “Edit Tipar” SRL

Alexandru URSUL:

“Piața de producere a biocombustibilului este abia la începuturi de dezvoltare în R. Moldova”

Interviu oferit de Alexandru Ursul, managerul Proiectului Energie și Biomasă în Moldova, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)

– Utilizarea energiei din surse regenerabile devine tot mai răspândită în R. Moldova, iar numărul producătorilor autohtoni de biocombustibil este în continuă creștere. În mare măsură, această tendință este determinată de suportul oferit de proiectul „Energie și Biomasă”, finanțat de Uniunea Europeană, care acordă susținere financiară nerambursabilă doritorilor să producă energie din deșeurile agricole, dar și celor care vor să procure cazane moderne de ardere a brichetelor și peletelor. Prelucrarea deșeurilor vegetale poate deveni o afacere rentabilă în R. Moldova?

– Republica Moldova este o țară agricolă cu multe deșeuri ce rămân nevalorificate, arse pe câmp, dar care pot fi valorificate și transformate în produs de piață ce aduce beneficii dezvoltării economice și sociale a țării. Studiile realizate în cadrul Proiectului Energie și Biomasă arată că doar biomasă ce poate fi folosită în scopuri energetice – paie, crengi de foc și deșeuri agricole – poate acoperi aproape 20 la sută din tot consumul anual de energie termică din țară. Altfel spus, putem produce din propriile reziduuri energie suficientă pentru a încălzi toate școlile și grădinițele din toate localitățile R. Moldova. Vă imaginați o țară cu școli și grădinițe independente energetice?

Pe lângă deșeurile agricole, avem deșeurile urbane, industriale care sunt aruncate la groapa de gunoi în loc să fie valorificate inteligent și transformate în energie. Statele europene de zeci de ani își valorifică propriile surse sporindu-și, astfel, securitatea energetică, investind bani în dezvoltarea propriilor țări și protejând mediul ambiant.

O altă nișă nevalorificată, deocamdată, sunt plantele energetice. Salcia energetică, de exemplu, este o soluție perfectă pentru terenurile mlăștinoase pe care R. Moldova le are din abundență în zonele aferente râurilor Nistru și Prut. Vă dau doar o cifră în favoarea creșterii salciei energetice: energia termică rezultată de la o plantație de 100 ha poate asigura încălzirea a aproape 35 mii de m.p. spațiu locativ – peste 700 de apartamente.

– Există interes pentru derularea acestui gen de afaceri în R. Moldova? Dar pentru procurarea și utilizarea biocombustibililor? Câte afaceri privind prelucrarea resturilor agricole au fost create până acum în R. Moldova cu suportul proiectului PNUD?

– Proiectul a pus temelia dezvoltării sectorului bioenergetic în R. Moldova aflat acum patru ani pe linie de început. Creșterea numărului instituțiilor consumatoare de bioenergie a stimulat în paralel și apariția producătorilor de combustibil din biomasă. Dacă până în 2011 în R. Moldova activau mai puțin de 10 producători de brichete și pelete, atunci în 2014 numărul acestora a ajuns la 100.

Proiectul Energie și Biomasă are o abordare complexă și pe lângă investițiile de instalare a centralelor termice pe biomasă, acordă sprijin pentru dezvoltarea pieței de producere a biocombustibilului de calitate care este una în formare. Noi promovăm prin mandatul și expertiza sa crearea unei piețe durabile de producere a biocombustibilului, dar și de utilizare a acestuia. În octombrie 2012, Proiectul a lansat un Program, în valoare de 1 milion de euro, acordat pentru comercializarea în rate a utilajelor de balotare și de producere a brichetelor și peletelor, acoperind întregul lanț valoric, de la colectarea materiei prime, până la ambalaj.

Din această sumă de un milion de euro, valoarea maximă de care poate beneficia o întreprindere este de 750 de mii de lei. Prin intermediul Unității de implementare a proiectului 2KR au fost procurate și instalate 19 seturi de echipament de balotare și remorci, iar Agenția pentru Eficiență Energetică (AEE) a finanțat procurarea a 16 echipamente de brichetare și peletare. Durata leasingului a fost de 3 ani, la dobândă, comision și TVA de 0%. Rambursarea s-a efectuat în rate, prima rată de 20% fiind achitată la 5 zile după semnarea acordului de finanțare, a doua tranșă de 20% – pe parcursul primului an de activitate, iar următoarele două tranșe, fiecare de câte 30% din valoarea utilajului urmând a fi achitate până la sfârșitul anului doi și, respectiv, trei de leasing.

– Care sunt constrângerile în dezvoltarea acestui business în R. Moldova? În ce măsură, afacerile privind prelucrarea resturilor vegetale și producerea de biocombustibil sunt încurajate de stat?

– Uniunea Europeană își propune până în anul 2020 să economisească 20% din energia curentă, iar alte 20% de energie să provină exclusiv din surse regenerabile. Republica Moldova, prin Strategia energetică și-a propus până în anul 2030 să se alinieze la obiectivele Uniunii Europene, stabilind un plan de acțiuni ambițios. Autoritățile au adoptat deja o serie de acte normative menite să dezvolte sectorul energiei regenerabile, altele urmând încă a fi aprobate.

Piața de producere a biocombustibilului este abia la începuturi de dezvoltare. Reușita ei este direct proporțională cu condițiile în care se dezvoltă și calitatea produselor lansate pe piață. Existența politicilor statului pe termen scurt, mediu și lung, sub forma cadrului legal, este necesară pentru a asigura buna funcționare, echitatea și stimularea adecvată a sectorului de producere a biocombustibilului. În prezent, producătorii de biocombustibil solicită autorităților introducerea cotei reduse a TVA în mărime de 8% pentru livrările de energie termică produse din biocombustibili solizi, astfel echivalându-le cu cele din serviciile de livrare a gazelor naturale. Așa se întâmplă că producerea energiei

termice din biomasă este impozitată cu TVA de 20%, în timp ce producerea energiei termice pe bază de gaze – cu 8%.

Pe picior de inegalitate sunt puși și producătorii de brichete și pelete. Deși brichetele și peletele este o formă curată de biomasă (paie, rumeguș, alte deșeuri) care este compactată în urma unor procese tehnologice fără a adăuga nimic în plus în componență, biocombustibilul este taxat cu TVA de 20%. Spre comparație, antreprenorii agricoli ce livrează biomasă sub formă de paie, rumeguș și alte deșeuri plătesc TVA de 0%.

– Producătorii moldoveni de biocombustibil pot face concurență producătorilor străini, în situația în care ultimii beneficiază de avantaje fiscale? În perspectivă, RM ar putea deveni un exportator de astfel de produse?

– Unii producători de biocombustibil din R. Moldova își exportă deja marfa în state europene precum Polonia, Cehia etc.

– Care este randamentul energetic și economic în cazul utilizării unei tone de brichete și pelete în comparație cu aceeași cantitate de cărbune sau de lemn? Cât de reală este perspectiva de a scăpa de dependența de resursele energetice de import, folosind biocombustibilul autohton? Ce economie de bani poate obține statul în cazul utilizării

biocombustibililor? Care ar fi alte avantaje ce pot fi obținute de la afacerile de prelucrare a deșeurilor agricole?

– Energia regenerabilă este o oportunitate pentru R. Moldova de a-și diversifica sursele de aprovizionare cu energie și de a produce propria energie. Din toate sursele regenerabile, biomasă este considerată cea mai promițătoare pentru Moldova. Utilizarea eficientă a biomasei poate asigura o economie de până la 30%, comparativ cu utilizarea cărbunelui. Activitățile directe ale Proiectului Energie și Biomasă pe perioada primului mandat s-au soldat cu instalarea tehnologiilor pe bază de energie din biomasă în instituții publice, întreprinderi mici și gospodării private cu o capacitate totală de a produce doar 9% din consumul final anual de energie termică pe țară. Noi am dat startul utilizării inteligente a propriilor surse energetice. Republica Moldova are un potențial mare de producție a energiei proprii, din biomasă, care ar putea acoperi 20 la sută din energia importată. Valorificarea acestui potențial înseamnă: siguranță energetică sporită, noi afaceri și noi locuri de muncă, economie dezvoltată și un viitor mai curat.

– R. Moldova dispune de suficientă materie primă pentru producerea biocombustibilului? Care este capacitatea actuală de producere a biocombustibilului în R. Moldova?

– Studiul național privind potențialul de biomasă, realizat în 2012 de IDIS Viitorul la solicitarea Proiectului UE-PNUD „Energie și Biomasă”, atestă că, anual, Republica Moldova poate produce 21,042 TJ de energie din biomasă, ce poate acoperi 22% din necesarul total de surse energetice din Republica Moldova. Studiul a avut drept scop estimarea potențialului energetic al biomasei din culturile agricole, la nivel de regiuni și raioane. Conform calculelor efectuate, fiecare din regiunile examinate – Nord (10647,63 TJ), Centru (3744,76 TJ), Sud (5034,40 TJ) și UTA Găgăuzia (1503,20 TJ) – au potențial suficient de biomasă locală pentru a lansa afaceri profitabile în domeniul producerii brichetelor și peletelor utilizând materiile prime predominante în regiunea dată.

În anul 2014, cele 100 de întreprinderi de pe piață aveau o capacitate tehnică de producere de aproximativ 120 de mii de tone anual, echivalentă cu peste 53 de milioane de metri cubi de gaze sau 80 de mii de tone de cărbune. În prezent, sunt valorificate doar 8% din întregul potențial de producere a biocombustibilului din deșeuri agricole din R. Moldova. Evoluția ultimilor ani demonstrează tendința pozitivă de stabilire a unor relații de conlucrare între diferite verigi ale lanțului valoric de producere și valorificare a biocombustibililor solizi.

– În ultima perioadă, în presă au fost mediatizate mai multe cazuri despre instituții care au renunțat să utilizeze brichetele și peletii produși în Moldova, din cauza calității proaste a acestora, și au revenit la sistemul vechi de încălzire pe bază de cărbune sau gaz. Cine este responsabil de calitatea biocombustibililor de origine autohtonă și cum este verificată aceasta? Există careva standarde de calitate în acest sens?

– Suntem în contact continuu cu toți beneficiarii noștri, cunoaștem situația din teren și acordăm asistență în funcție de necesitate și situația creată. Sistemele de încălzire pe bază de biomasă au fost instalate la solicitarea autorităților publice locale și ale instituțiilor beneficiare, ce au fost selectate în urma mai multor etape de evaluare și selecție. Experții proiectului au oferit asistență fiecărei instituții beneficiare în vederea utilizării energiei din biomasă. Ne-am manifestat îngrijorarea în cazul instituțiilor ce au achiziționat biocombustibili de proastă calitate ce nu au putut asigura, din păcate, randamentul maxim al tehnologiilor moderne instalate în școli și grădinițe.

Or, alegerea biocombustibilului calitativ și adecvat tipului de cazan pe biomasă, precum și gestionarea corectă a cazanului sunt elementele cheie pentru funcționarea eficientă a centralelor termice pe biomasă și, în final, pentru asigurarea confortului termic sporit.

Experții proiectului, în parteneriat cu autoritățile naționale, mediul academic și privat, au lansat procese ce au ca impact dezvoltarea corectă și echilibrată a pieței de producere a biocombustibilului în R. Moldova, cu un focus mare pe asigurarea calității produsului finit.

La inițiativa proiectului a fost creat un grup de lucru, format din experți din sectoarele cheie, ce a elaborat și aprobat 37 de standarde care sunt de folos. Pe 27 decembrie 2013 a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 1070 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la biocombustibilul solid” care e în vigoare din 1 ianuarie 2015 și care obligă producătorii de biocombustibil să urmeze rigorile tehnice indicate în această hotărâre.

Pe lângă aspectul calității biocombustibilului, este extrem de importantă gestionarea corectă a centralelor termice, a sistemelor de distribuție internă a agentului termic și asigurarea măsurilor de eficiență energetică a clădirii. Avem exemple în care aceeași centrală termică ce consumă același tip de combustibil încălzește câteva blocuri ale aceleiași instituții și, în final, este sesizat confort termic diferit: în blocurile ce au sisteme renovate de distribuție, geamuri noi, pereți izolați termic temperatura este cu minim 5 grade mai mare decât în blocurile vechi.

Proiectul Energie și Biomasă vine cu un set complex de instruire pentru fiecare beneficiar al proiectului. În prima etapă a proiectului următoarele categorii de persoane au beneficiat de instruirea proiectului realizată de experți în domeniu: 1765 de reprezentanți ai administrației publice locale au însușit tehnici de colectare a fondurilor locale, acumulând, ca rezultat, peste 28 mil. de lei contribuție locală pentru dezvoltarea proiectelor de bioenergie, 2819 de primari și manageri de instituții publice au învățat cum să utilizeze și multiplice tehnologiile eco în comunitatea lor, 376 de

operatori din 127 de comunități au învățat cum să opereze sistemul de încălzire pe bază de biomasă, iar 413 de antreprenori agricoli au fost instruiți cum să transforme deșeurile în produs economic.

De asemenea, pentru a răspunde cererii de profesioniști solicitați în sectorul energetic, în parteneriat cu Ministerul Educației, am lansat în școlile profesionale noi cursuri educaționale dedicate sectorului energiei din biomasă. Ministerul Educației și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare au semnat în octombrie curent un Memorandum de parteneriat în dezvoltarea sectorului de învățământ profesional tehnic. Deja în acest an de învățământ, elevii din trei școli profesionale tehnice din R. Moldova vor studia noile specialități: „Planete energetice – sursă de energie regenerabilă” pentru meseria Silvicului și „Centrale termice pe biocombustibil solid” pentru meseria Operator în sala de cazane. Este vorba de școlile profesionale din s. Cuhureștii de Sus, r-nul Florești; or. Orhei și școala nr. 3 din Chișinău.

– Cum pot fi evitate situațiile de procurare a biocombustibililor necalitativi?

– Unul din obiectivele cheie ale etapei a doua a Proiectului Energie și Biomasă este acordarea asistenței în vederea fortificării pieței de producere a biocombustibilului. Una din programele lansate cu asistență europeană vizează crearea primului laborator de testare a calității biocombustibilului. Proiectul Energie și Biomasă va achiziționa din fonduri europene echipament modern de testare a calității biocombustibilului solid (brichete, pelete) produs în R. Moldova. Echipamentul urmează să fie achiziționat în următoarele luni, în urma unui tender internațional lansat de Proiectul Energie și Biomasă. Odată cu crearea laboratorului, producătorii de brichete și pelete vor urma să-și certifice calitatea combustibilului și, ulterior, să-l scoată pe piață.

Până atunci, am realizat ample campanii de comunicare pentru utilizatorii energiei din biomasă pentru a-i ajuta să diferențeze calitatea biocombustibilului prin instrumente aflate la îndemână oricui.

De asemenea, încercăm să dezvoltăm capacitățile producătorilor de biocombustibil prin organizarea de instruire în calitatea biocombustibilului, elaborarea de ghiduri la tema calității, organizarea de vizite de studii în țări europene la producătorii de biocombustibil etc.

Crearea unei noi industrii, lansate prin intervențiile Proiectului Energie și Biomasă, e un proces complex și de lungă durată care și-a dat startul.

În parteneriat cu Agenția pentru Eficiență Energetică organizăm serii de activități cu toți producătorii de biocombustibil din Republica Moldova. Anual, AEE și Proiectul desfășoară Bioforumul ce dezbate subiecte concrete din sectorul energiei din biomasă și unde participanții își prezintă experiența în organizarea afacerii de brichetare și peletare a biomasei, tehnologiile utilizate cu avantajele și dezavantajele acestora, oportunitățile de extindere și modernizare a afacerii, posibilitățile de reducere a costurilor de producere și de asigurare a calității produsului finit.

– Vă mulțumesc pentru interviu.

A discutat
Lilia ALCAZĂ

Muncă de Sisif

Unul dintre cele mai criticate sectoare din economie este sectorul energetic. Chiar și în aceste zile vor avea loc acțiuni de protest. Oamenii vor contesta noile tarife, aprobate la 18 iulie, dar suspendate pe 60 de zile, apoi, pe încă o săptămână.

Manifestanții vor cere anularea lor. Și asta pentru că o majorare cu 30-37 la sută nu va putea fi suportată de mulți consumatori. Declarațiile precum că „ar exista intermediari care măresc considerabil cheltuielile, că nu s-a discutat îndeajuns” vor persista în mediul public chiar și după încheierea dezbaterilor publice la sfârșitul săptămânii trecute. Semnatarii celor „câteva mii de cereri” parvenite de la populație, la care făcea referință Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) la 3 septembrie, când a suspendat pe 60 de zile tarifele, vor rămâne cu aceleași suspiciuni pe care le aveau până la această dată.

ANRE a anunțat, după încheierea dezbaterilor publice pe marginea rapoartelor de audit extern asupra calculului noilor tarife la energia electrică, că „nu există teme pentru revizuirea hotărârilor sale din 17-18 iulie 2015 cu privire la aprobarea tarifelor pentru distribuția și furnizarea energiei electrice și a tarifului pentru serviciul de transport al energiei electrice”.

Așadar, din 9 noiembrie vom reveni la tarifele aprobate la 18 iulie și atât de mult contestate de populație, experți, politicieni, Consiliul Suprem de Securitate. Auditul a confirmat calculele prezentate de companii. S-a întâmplat tocmai ceea ce afirmau unii experți: ANRE va reveni la tarifele blamate.

Muncă de Sisif. În zadar s-a cheltuit bani și timp pentru a „demonstra” ceea ce nu trebuia să fie demonstrat.

Regele legendar din Corint, Sisif, a fost osândit de Zeus, pentru nesupunere, să urce pe povârnișul unui deal din infern, ducând în spinare o stâncă uriașă. Dar cum ajungea în vârf, stâncă aluneca și se rostogolea înapoi, Sisif fiind nevoit să reînceapă efortul său zadarnic. Deci, muncă de Sisif înseamnă o strădanie istovitoare și inutilă care trebuie mereu luată de la capăt – un efort spre o țintă, spre un obiectiv imposibil de atins, care cere, zilnic, noi și deșarte sacrificii.

Același lucru s-a întâmplat și în cazul tarifelor. Pentru a scăpa de furia străzii, dar și a oficialilor, care pe lângă criză, furtul miliardului, își aprind paie în cap, eufemistic vorbind, prin majorarea tarifelor care, apropo, trebuiau să fie demulț și treptat ajustate pentru a nu crea șocul la care s-a ajuns.

ANRE notează într-un comunicat emis pe 6 noiembrie că „în urma deciziei de suspendare a hotărârilor sale din 17-18 iulie 2015, care, de altfel, a fost luată și la solicitările insistente ale unor organizații neguvernamentale, formațiuni politice și experți în domeniul energetic, companiile din sectorul electroenergetic și cel al gazelor naturale, la recomandarea ANRE, au efectuat un audit extern asupra corectitudinii calculării noilor tarife, evaluării costurilor incluse în tarife și a conformității modului de calcul cu prevederile metodologiilor tarifare, audit executat de către companii cu renume mondial”.

Astfel, auditul la RED Union Fenosa și Gas Natural Fenosa Furnizare Energie a fost executat de compania KPMG, la RED Nord, RED Nord-Vest și Moldelectrica – de BDO, la Moldovagaz – de Ernst&Young, toate trei companii având o bună reputație internațională. Cu câteva zile înainte de desfășurarea dezbaterilor, rapoartele de audit au fost publicate pe pagina web oficială a ANRE, ceea ce a permis persoanelor interesate să le consulte și să participe în cunoștință de cauză la discutarea acestor documente.

Ei au confirmat corectitudinea aplicării metodologiei tarifare și a calculării noilor tarife la energia electrică și au constatat că „în tarifele ajustate au fost incluse, în proporție de peste 95 la sută, cheltuielile pentru procurarea energiei electrice, care au crescut vertiginos în urma deprecierei considerabile a leului moldovenesc în raport cu dolarul SUA”. Astfel, în rata de creștere de 56 bani per kWh a noului tarif mediu la energia electrică furnizată consumatorilor finali de către Gas Natural Fenosa Furnizare Energie, în raport cu tariful mediu aprobat de ANRE în anul 2012,41 bani/kWh reprezintă prețul mediu de procurare a energiei electrice și 15 bani/kWh – costurile de distribuție și furnizare (materiale, investiții) care, de asemenea, au crescut în urma deprecierei leului. Aceeași situație a fost atestată și la companiile RED Nord și RED Nord-Vest.

În rapoartele de audit s-a constatat, de asemenea, că ANRE nu a inclus în noile tarife la energia electrică devierile tarifare înregistrate în anii precedenți în urma deprecierei de 1,6 ori a leului moldovenesc față de dolarul SUA. În cazul companiei RED Union Fenosa, aceste devieri au depășit pragul de 1,3 miliarde de lei. De menționat că în cazul în care cursul de schimb al leului față de dolar ar fi fost la nivelul anului 2012, atunci tariful mediu de furnizare a energiei electrice de către Gas Natural Fenosa Furnizare Energie urma să fie micșorat, cu începere de la 1 ianuarie 2015, cu 10 bani per kWh.

ANRE notează că va purcede la identificarea unei formule optime de recuperare etapizată a devierilor tarifare înregistrate în anii precedenți de către furnizorii de energie electrică, formulă care să aibă un impact cât mai mic asupra consumatorilor. Ceea ce înseamnă, de fapt, că și în 2016 trebuie să ne așteptăm la o majorare a tarifului.

Populația din zona deservită de Compania Gaz Natural Fenosa, cea mai mare din Republica Moldova, cu peste 700 mii de clienți, va plăti un tarif de 2,16 lei pentru un kilowatt/oră, față de 1,58 de lei cât achită în prezent.

ANRE a stabilit pentru consumatorii conectați la rețelele de tensiune medie un tarif de 1,95 de lei pentru un kilowatt/oră, față de 1,40 cât plătesc în prezent.

Populația din nordul Moldovei deservită de întreprinderea de stat RED Nord va plăti un tarif de 2,23 de lei pentru un kilowatt/oră, față de actualul de 1,71 lei. Consumatorii conectați la rețelele de tensiune medie vor achita 2,02 lei pentru un kilowatt/oră, cu 0,45 lei mai mult.

Noile tarife pentru RED Nord-Vest este de 2,33 lei pentru un kilowatt/oră, ce va fi suportat de populație și, respectiv, 2,07 lei – pentru consumatorii conectați la rețelele de tensiune medie. Tarifele în vigoare sunt de 1,73 și 1,57 lei.

„ANRE a încercat să-și recapete credibilitatea în fața cetățenilor prin auditul internațional la companiile importatoare și distribuitoare de energie electrică și gaze naturale. În momentul în care ANRE a suspendat propria decizie, în societate apar dubii vizavi de această decizie”, a menționat expertul IDIS Viitorul, Victor Parlicov.

„Majorarea tarifelor la energia electrică și gazele naturale asociată cu deprecierea monedei naționale de până acum, va determina ajustarea tarifelor la alte servicii comunale conexe, cum ar fi încălzirea centralizată, aprovizionarea cu apă, transportul urban și interurban...”

Cea mai mare incertitudine cu privire la evoluția viitoare a inflației este generată de lipsa unei clarități cu privire la posibilele majorări viitoare ale prețurilor reglementate, în special în anul 2016”, se constată în Raportul asupra inflației al Băncii Naționale a Moldovei.

Vlad BERCU

Oleg TÎRSÎNĂ:

„Motorul oricărei afaceri de succes trebuie să fie pasiunea și dedicarea pentru activitatea desfășurată”

Cultivarea plantațiilor de nuci este o afacere viabilă atât pe plan local, cât și pe piața externă, fapt confirmat de producătorii de nuci, dar și de experți. Printre principalele avantaje ale unui astfel de business se numără: volumul redus de investiții necesare pentru plantarea și întreținerea livezii, lipsa unor îngrijiri speciale a copacilor de nuci și cererea în creștere la miezul de nucă. Un atu important îl reprezintă și faptul că statul acordă subvenții la înființarea plantațiilor nucifere. Iar cu multă muncă și răbdare, este știut, că orice afacere are sorți de izbândă.

Un pasionat înrăit de cultura nucului este și Oleg Tîrsînă, director al Pepinierii Voinești din r. Hâncesti, care, deține o afacere de creștere a materialului săditor și a lansat un site dedicat culturilor nucifere – <http://nucialtoiti.md>, prin intermediul căruia își împărtășește experiența și oferă sfaturi cu privire la plantarea și îngrijirea livezilor de nuci. Recomandările lui Oleg Tîrsînă sunt utile atât celor care dispun de plantații nucifere, cât și celor care abia se gândesc să înființeze o livadă de nuc. Numărul mare de solicitări din partea nucicultorilor existenți, cât și a celor în devenire, l-a determinat pe directorul Pepinierii Voinești să organizeze periodic și un șir de seminare pentru cei interesați de creșterea livezilor de nuci.

CREȘTEREA NUCULUI – O AFACERE SIGURĂ ÎN R. MOLDOVA

Afacerea cu nucul sunt foarte profitabile și necesită cele mai reduse investiții pentru plantare și întreținere, afirmă Oleg Tîrsînă. „Există un singur inconvenient: așteptarea este ceva mai lungă decât la alte culturi, dar este justificată din plin. Livada de nuci știe să remunereze din abundență proprietarul său având în vedere cererea foarte mare care există pentru miezul de nucă. În R. Moldova există un atașament deosebit pentru această cultură, iar cumpărătorii străini știind acest lucru vin la noi pentru a cumpăra miez de calitate în creșterea căruia oamenii pun și mult suflet”, este de părere directorul Pepinierii Voinești.

PEPINIERA VOINEȘTI CREATĂ DIN PASIUNE FAȚĂ DE ALTOIREA NUCILOR

Oleg Tîrsînă afirmă că motorul oricărei afaceri de succes trebuie să fie pasiunea și dedicarea pentru activitatea desfășurată. „Tatăl meu este fondatorul Pepinierii Voinești, iar dedicarea sa pentru această activitate mi s-a transmis și mie. Pentru noi, producerea nucilor altoiți este o activitate care datează de la începutul anilor 90. În 1989 au fost înființate primele noastre plantații de ramuri-altoi, care au și constituit nucleul în jurul căruia a fost demarată și dezvoltată ulterior producerea de nucii altoiți”, povestește Oleg.

Potrivit lui, producerea nucilor altoiți este o activitate foarte dificilă, iar munca în pepinieră necesită mult timp și efort fizic. „Deși o facem cu foarte multă dedicare și cu o pasiune sinceră, cum am mai spus, uneori aceasta te pune la încercări destul de

grele. Dar experiența pe care o avem ne ajută să anticipăm multe dificultăți. Partea tehnologică a activității o împart cu tatăl meu, mama ocupându-se de gestiunea contabilă, în timp ce soția mea se implică în activități de marketing și logistică. Fiecare își înțelege și își asumă rolul său în buna funcționare a treburilor pepinierii”, afirmă Oleg Tîrsînă.

Acesta susține că a decis să creeze pagina web <http://nucialtoiti.md> din mai multe considerente, majoritatea fiind practice. „În primul rând, este vorba despre un portal de informații. Oamenii care sunt interesați de cultura nucului sunt avizi de informații pe care le caută și le absorb de acolo unde le găsesc. Cu regret, internetul abundă în informații neverificate și deseori eronate, iar oamenii care le citesc nu pot deosebi ce este adevărat și ce nu”, spune directorul Pepinierii Voinești.

„Am dorit să venim cu un punct de reper veridic, cu date obținute în teren, informații despre soiuri, scheme de plantare, aspecte economice ale livezii de nuc și alte lucruri utile pentru a ajuta oamenii să ia decizii corecte când vine vorba despre plantarea unei astfel de livezi. Acest lucru ne ajută și în optimizarea dialogului cu clienții noștri căroră, din lipsă de timp, uneori nu reușim să le răspundem la întrebările adresate. Pe pagina noastră am plasat infor-

mații utile pe care trebuie să le cunoască oricine dorește să înființeze o plantație de nuci”, consideră Oleg Tîrsînă.

Administratorul Pepinierii Voinești a precizat că recent a publicat și un manual care descrie foarte amply soiurile pe care le multiplică. „Punem la dispoziție gratuit acest material informativ tuturor clienților noștri și contra-plată celorlalte persoane interesate. Serviciile de bază pe care le oferim se referă la consultația profesională în ceea ce ține de înființarea și întreținerea livezii, dar am avut și participări la diferite evenimente legate de cultura nucului, inclusiv în afara țării”, a menționat el.

„În Republica Moldova, înființarea livezilor de nuc este încurajată de stat prin acordarea unui sprijin financiar unic la plantare. În anul 2015, subvenția acordată a constituit suma de 17 000 lei, transferată pe contul beneficiarului după înființarea livezii”.

UN SOI DE NUC ALES CORECT REPREZINTĂ CHEIA SUCCESULUI PENTRU O LIVADĂ DURABILĂ

„Soiurile pe care le multiplicăm reprezintă unul dintre pilonii Pepinierii Voinești. Spun asta pentru că am înțeles cu mult timp în urmă că soiul este factorul principal în succesul ori insuccesul unei plantații de nuci, ca și în oricare altă plantație pomicolă, de altfel. În rezultatul unor observări pe care le-am condus mai mulți ani consecutivi în diferite livezi existente, am acumulat o foarte bună cunoaștere a soiurilor de nuc, fapt ce ne-a ajutat să reținem în producere doar acele soiuri care și-au confirmat potențialul biologic. Este vorba de soiurile: Pescianski, Cogălniceanu, Codrene, Călărăși, Cazacu, Chișinău, Costiujeni, Ovata. Fiecare din aceste soiuri are un specific al său și se adaptează la diferite proiecte de livadă, în funcție de alte criterii”, a afirmat Oleg Tîrsînă.

„Este greu de spus care soiuri de nuc sunt cele mai solicitate, dar la acest moment la mare căutare sunt soiuri ca Pescianski, Cogălniceanu, Codrene. Prețul de vânzare a pomilor noștri de nuc începe de la 6 euro”, a precizat el.

„Cât despre soiurile străine, le-am studiat și pe acestea în condiții-

le Moldovei și trebuie să vă spun că rezultatele sunt foarte contradictorii: unele livezi sunt reușite, iar altele nu (pomii au înghețat, se dezvoltă slab etc.) ceea ce ne face să credem că sunt necesare cercetări suplimentare”, a adăugat Oleg Tîrsînă.

Întrebat dacă a beneficiat de suportul oferit de stat menit să încurajeze dezvoltarea ramurii nucifere prin acordarea de subvenții la înființarea plantațiilor de acest fel, administratorul Pepinierii Voinești a spus că, în calitate de producător de material săditor, nu a beneficiat decât indirect de această susținere financiară. „Subvențiile acordate pentru înființarea livezilor de nuc au determinat creșterea cererii pentru nucii altoiți pe care îi cultivăm noi”, a afirmat el, subliniind, totodată, că din experiența majorității clienților săi „de regulă, toată lumea primește suma promisă de stat, deși, uneori așteptarea poate fi suficient de lungă”. În același timp, Oleg Tîrsînă a menționat că este important „ca cei care pregătesc dosarul de subvenționare să se informeze în prealabil despre cum se face acest lucru corect”.

PROFILUL CULTIVATORILOR DE NUCI

Cumpărătorii de bază ai pomilor de nuc altoiți și creșcuți în pepiniera Voinești sunt cultivatorii autohtoni, susține directorul Pepinierii Voinești. „Noi suntem orientați în primul rând pe piața internă și producem nucii calitativ pentru producătorii noștri, dar o parte din material îl exportăm în România, Franța și Ucraina”, a afirmat el.

Potrivit acestuia, profilul celor care plantează nuci este foarte variat, printre aceștia fiind: tineri, oameni în vârstă, studenți, medici, profesori, juriști etc. „Încercăm să ne asigurăm că cei care plantează pomii noștri sunt siguri că sunt bine informați despre toate aspectele pe care le implică înființarea unei livezi. Dacă este cazul, încercăm să le oferim clienților noștri tot suportul informațional pentru a realiza un proiect reușit. Acesta este un aspect de bază. Vreau să vă spun că suntem receptivi și avem o deosebită plăcere să lucrăm cu oameni care pun suflet în livada pe care doresc s-o înființeze”, a menționat administratorul Pepinierii Voinești.

Fiind întrebat ce investiții sunt necesare pentru plantarea unei livezi de nuc și care e perioada de recuperare a mijloacelor investite, Oleg Tîrsînă a spus că pentru înființarea unui hectar de livadă sunt necesare de la 1200 la 1400 de euro, iar întreținerea anuală costă între 200 și 300 de euro. Aceste cheltuieli încep a fi recuperate deja din al șaselea an la cele mai productive soiuri, când poate fi obținută mai mult de o tonă de nuc în coajă la hectar.

PROGNOZE OPTIMISTE PRIVIND CREȘTEREA CANTITĂȚII ȘI CALITĂȚII NUCILOR

Directorul Pepinierii Voinești este de părere că în perioada următoare vom asista la intrarea pe rod a plantațiilor înființate în ultimii ani, ceea ce va spori cantitatea de miez calitativ produsă la noi în țară. Or, trebuie să avem în vedere că o bună parte din nucile exportate în prezent sunt cele provenite din plantațiile întâmplătoare, din nucii din curțile oamenilor și din fâșiile de aliniament de-a lungul drumurilor care toate sunt de calitate inferioară. Astfel, vom avea o creștere a cantității și calității nucilor în coajă și a miezului produs la noi. Aceasta ar trebui să atragă mai mulți cumpărători externi și să producă și un impact pozitiv asupra prețului de vânzare, consideră Oleg Tîrsînă.

Potrivit lui, din alte culturi nucifere, precum alunul, migdalul, ficulul, castanul comestibil ș.a., nucul va rămâne cultura prioritară. Aceasta din cauza că spre deosebire de nuc, migdalul îngheață de multe ori în primăvară, iar alunul prezintă unele dificultăți tehnologice suplimentare în livadă, având nevoie de irigare, mai ales în zona de centru și sud.

SFATURI DE LA SPECIALIST

Aceeași sursă afirmă că în ultimul timp în R. Moldova au apărut tot felul de producători obscuri care propun material săditor de nuc. „Am avut ocazia să văd câteva loturi de pomi propuse de aceștia și am constatat că altoirea lor era doar imitată pentru a înșela cumpărătorii. Sfatul care rezultă de aici este că cei care intenționează să planteze o livadă de nuci trebuie să verifice foarte atent veridicitatea și autenticitatea materialului care li se propune și să apeleze doar la pepinieră autorizată și cu reputație bună și nu mă refer doar la pepiniera noastră”, susține Oleg Tîrsînă.

Nu mai puțin important este pregătirea foarte bună pe care trebuie s-o aibă cei care intenționează să planteze o livadă de nuc. Aspecte de bază cum sunt: alegerea soiului, alegerea terenului, alegerea schemei de plantare, lucrările de întreținere, fertilizările, tratamentele fitosanitare, formarea coroanei ș.a., trebuie să fie studiate minuțios și verificate cu specialiști în domeniu, este de părere administratorul Pepinierii Voinești.

Lilia ALCAZĂ

“INCONARM” SA**ANUNȚ PRIVIND RETRAGEREA OBLIGATORIE A ACȚIONARILOR**

în conformitate cu art. 30 din Legea privind piața de capital nr. 171 din 11.07.2012 (în continuare „Legea nr. 171”).

Valorile mobiliare ce fac obiectul cererii de retragere obligatorie. Acțiunile ordinare nominative de clasa I, cod ISIN MD14INCR1009, emise în formă dematerializată de către „Inconarm” SA, fiecare acțiune având valoarea nominală de 40 lei reprezintă obiectul cererii de retragere obligatorie. Procedura de retragere obligatorie a acționarilor din cadrul Inconarm SA vizează un număr de 8032 acțiuni, reprezentând 3.86 la suta din totalul acțiunilor emise de Emitent.

Emitentul ale cărui valori mobiliare fac obiectul cererii de retragere obligatorie. Societatea vizată este Societatea pe acțiuni „Inconarm” (în continuare „Emitent”), înregistrată și funcționând conform legilor Republicii Moldova, cu sediul în str. Petricani, 86, mun. Chișinău, cod poștal MD 2059, Republica Moldova, numărul de identificare de stat și codul fiscal 1002600004731, capitalul social constituie 8317120 lei subscris și vărsat în întregime, divizat într-un număr de 207928 de acțiuni ordinare nominative de clasa I.

Obiect principal de activitate: Fabricarea elementelor din beton, închirierea bunurilor imobiliare proprii, fabricarea betonului marfa.

Inițiatorului procedurii de retragere obligatorie (în continuare „Ofertant”), numărul de acțiuni emise de Emitent care sunt deținute de Ofertant și persoanele care acționează în mod concertat cu Ofertantul.

Ofertant este Nastas Lurie. Ofertantul deține 199896 acțiuni ceea ce reprezintă o participație de 96.14 la sută din totalul acțiunilor emise de Emitent. Persoanele care acționează în mod concertat cu Ofertantul nu dețin acțiuni ale Emitentului.

Prin prezentul anunț Ofertantul adresează o cerere de răscumpărare obligatorie a acțiunilor emise de Emitent deținute de alți acționari ai Emitentului.

Ofertantul a derulat în perioada 04.09.2015- 02.11.2015, o ofertă publică de preluare benevolă a acțiunilor emise de Emitent. Oferta a fost aprobată de Comisia Națională a Pieței Financiare prin Hotărârea nr. 46/9 din data de 07.08.2015.

În conformitate cu prevederile art. 30 din Legea nr. 171, Ofertantul este în drept să adreseze o cerere de retragere obligatorie în termen de cel mult 3 luni de la expirarea duratei ofertei de preluare și ceilalți acționari sunt obligați la solicitarea Ofertantului să vândă acțiunile deținute la un preț echitabil.

Prețul care urmează a fi plătit, metoda utilizată în determinarea prețului. Prețul ce urmează a fi achitat acționarilor este de 40.40 lei per acțiune și este egal cu pretul oferit acționarilor în cadrul Ofertei de preluare benevolă derulată în perioada 04.09.2015- 02.11.2015, care la rândul său a fost stabilit în conformitate cu prevederile art. 23, alin. 1), lit. b) din Legea 171, și reprezintă o valoare mai mare ca prețul mediu ponderat de tranzacționare pe piața reglementată aferent ultimelor 6 luni anterioare Ofertei.

Locul și modul în care detinatorii de valori mobiliare se vor adresa Ofertantului în vederea instrairii valorilor mobiliare.

Actionarii existenți sunt obligați să-și vândă acțiunile deținute către Ofertant care își exercită dreptul precizat la art. 30 al Legii nr. 171 și urmează să comunice în scris Ofertantului: i. datele de identificare și de contact; ii. declarația privind acceptul ca Ofertantul să achiziționeze toate acțiunile deținute; iii. modalitatea aleasă pentru realizarea plății acțiunilor ce le dețin, inclusiv personal, mandat postal cu confirmare de primire sau transfer bancar, în termen maximum de 5 săptămâni din data publicării prezentului anunț. Cererea de plată va fi însoțită de o copie după actul de identitate și, în cazul în care s-a optat pentru plata prin transfer bancar, și de o copie după extrasul de cont bancar semnat și stampilat de banca emitentă.

Actionarii se vor adresa Ofertantului în vederea instrairii acțiunilor la sediul Emitentului amplasat pe adresa str. Petricani, 86, mun. Chișinău, cod poștal MD 2059, Republica Moldova, număr de telefon 0 22 31 73 07, pe durata cererii de retragere obligatorie, în zilele de lucru între orele 10.00- 16.00.

Confirmarea existenței mijloacelor de plată necesare pentru achiziționarea valorilor mobiliare care constituie obiectul cererii, modalitățile de achitare a acestora către detinatorii de valori mobiliare.

Ofertantul va utiliza fonduri proprii pentru achiziția acțiunilor care constituie obiectul cererii de retragere obligatorie și garantează achitarea acestora prin constituirea unui cont de depozit la vedere în care este depusă suma în lei ce reprezintă contravaloarea acțiunilor.

Ofertantul va plăti contravaloarea acțiunilor prin modalitatea aleasă și comunicată de acționar. În cazul în care o asemenea comunicare nu este făcută către Ofertant, acesta efectuează plata acțiunilor prin mandat postal cu confirmare de primire la adresa acționarului, așa cum este aceasta menționată în registrul acționarilor Inconarm SA. În situația în care sumele plătite acționarilor sunt returnate Ofertantului, acesta le depune într-un cont bancar deschis de către Emitent, la o banca licențiată de BNM, în favoarea acționarilor care nu au încasat contravaloarea acțiunilor.

Durata cererii de retragere obligatorie. Prezentă Cerere de retragere obligatorie este valabilă pentru o perioadă de 5 (cinci) săptămâni și este cuprinsă între 11.11.2015 și 16.12.2015.

Nastas Lurie.

Consiliul Societății pe acțiuni „Integral”

(C/f 1003604003304, sediul: or. Briceni, str. Karpîșin, 14)

a adoptat decizie privind convocarea adunării generale extraordinare a acționarilor

CU URMĂTOAREA ORDINE DE ZI:

- 1) Cu privire la schimbarea adresei juridice a societății.
- 2) Cu privire la modificarea Statutului Societății.
- 3) Cu privire la alegerea comisiei de cenzori.
- 4) Cu privire la încheierea tranzacțiilor de proporții. Împuternicirea administratorului societății de a semna toate actele pentru încheierea tranzacțiilor de proporții.
- 5) Cu privire la încheierea tranzacțiilor cu conflict de interese. Împuternicirea administratorului societății de a semna toate actele pentru încheierea tranzacțiilor cu conflict de interese.

Adunarea generală va avea loc cu prezența acționarilor pe data de 28 noiembrie 2015 la orele 11-00 pe în incinta clădirii administrative SA „Integral” situate pe adresa: or. Briceni, str. Karpîșin, 14.

Înregistrarea participanților va începe la ora 10-30, cu prezentarea actului de identitate, iar reprezentanții acționarilor – și a procurii autentificate în modul stabilit de lege.

Lista acționarilor cu drept de participare la adunarea generală a acționarilor este întocmită conform situației din 09 noiembrie 2015.

Acționarii se vor familiariza cu materialele pentru ordinea de zi a adunării generale începând cu data de 16 noiembrie 2015 pe adresa: or. Briceni, str. Karpîșin, 14, în zilele luni, marți, între orele 09:00 – 12:00.

Informații la tel. 069-30-90-78

BC „Moldova-Agroindbank” SA**anunț licitație privind achiziția safeurilor și dulapurilor metalice, inclusiv servicii de instalare a acestora.**

Data limită de depunere a scrisorii de intenție, documentelor de calificare și a ofertei este 20 Noiembrie 2015, inclusiv, orele 17:00.

Pentru informații suplimentare referitor la achiziția sus-menționată, participanții potențiali urmează să contacteze organizatorul concursului la telefonul 022-444-078, sau să acceseze pagina web a băncii www.maib.md, categoria „Achiziții”

Adresa organizatorului – mun. Chișinău, str. Miron Costin, nr. 9, bir. 506.

«COMBINATUL AUTO NR. 7 CHIȘINĂU» S.A.

(sediul Societății: Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Otovasca, 25)

informează despre convocarea adunării generale extraordinare a acționarilor.

Conform deciziei Consiliului Societății (proces-verbal din 30.10.2015) adunarea va avea loc cu prezența acționarilor la data de 27.11.2015, ora 10:00 pe adresa: mun. Chișinău, str. Otovasca, 25. Înregistrarea participanților – de la ora 09:00 până la ora 09:50.

ORDINEA DE ZI:

1. Reorganizarea Societății prin dezmembreare (separare).
2. Aprobarea valorii de piață a patrimoniului Societății.
3. Aprobarea proiectului de dezmembreare a Societății.
4. Aprobarea bilanțului de divizare al Societății și actelor de transmitere.
5. Reducerea capitalului social al Societății prin anularea acțiunilor de tezaur.
6. Aprobarea modificărilor și completărilor operate în statutul Societății sau aprobarea statutului Societății în redacție nouă.
7. Aprobarea modificărilor la actele de constituire ale societăților existente la care va trece o parte din patrimoniul Societății ce se separă împreună cu o parte din acționarii acesteia.

Lista acționarilor care au dreptul să participe la adunarea generală va fi întocmită de către registratorul independent «Registru-Corect» S.A. conform situației din 30.10.2015.

Cu materialele pentru ordinea de zi a adunării generale acționarii se pot familiariza începând cu 17.11.2015 în zilele lucrătoare, între orele 9:00 – 17:00 pe adresa: mun. Chișinău, str. Otovasca, 25, adresându-se la persoana împuternicită – dl Cezar Pripa.

Pentru înregistrare acționarii vor prezenta buletinul de identitate, iar reprezentanții – și procura autentificată în conformitate cu legislația în vigoare.

Relații la tel. 022-47-73-76.

SA Firma de construcție a drumurilor „Edilitate”

Vă aduce la cunoștință, că Consiliul Societății a luat hotărârea cu privire la convocarea Adunării generale anuale repetată pentru anul 2014 pe data de 27 noiembrie 2015 la ora 11.00 în incinta sălii de festivități a „Edilitate” S.A. pe adresa mun. Chișinău, str. Mihai Eminescu, 49, cu aceiași ordine de zi.

Începutul înregistrării – 10.00
Sfârșitul înregistrării – 11.00

De materialele referitoare la ordinea de zi a Adunării Generale se poate lua cunoștință pe adresa: mun. Chișinău, str. Mihai Eminescu, 49, biroul economistului-șef, începând cu 20 noiembrie 2015 între orele 14.00-16.00 în zilele de lucru.

Lista acționarilor cu drept de participare la Adunarea generală a fost întocmită de către registratorul independent „Registru-Garant” S.A. potrivit situației din 20 martie 2015.

SA “Magazinul Ionel”

aduce la cunoștința acționarilor că Consiliul SA “Magazinul Ionel” despre convocarea adunării generale extraordinare a acționarilor, cu prezența acționarilor, care va avea loc pe 26 noiembrie 2015 în încăperea SA “Magazinul Ionel”, mun. Chișinău, str. Sarmizegetusa, 1. Înregistrarea acționarilor 17.00 – 17.55. Începutul adunării: 18.00.

ORDINEA DE ZI:

1. Reorganizarea SA „Magazinul Ionel”, dezmembrearea prin separare, cu transmiterea unei părți din patrimoniu unei părți din patrimoniu unei societăți ce se va înființa;
2. Aprobarea proiectului de dezmembreare societății pe acțiuni „Magazinul Ionel”, prin separare;
3. Aprobarea bilanțului contabil de repartitie, care reflectă valoarea de piață a activelor societății, împărțirea activelor și pasivelor societății precum și succesiunea drepturilor și obligațiilor acesteia;
4. Aprobarea Actului de transmitere, conform bilanțului de repartitie, a patrimoniului, drepturilor și obligațiilor ce se transmit de la S.A. „Magazinul Ionel”, către societatea ce se înființează;
5. Aprobarea actelor de constituire a societății ce se înființează în rezultatul reorganizării prin dezmembreare a S.A. „Magazinul Ionel”;
6. Desemnarea organelor de conducere ale societății noi create;
7. Reducerea capitalului social al S.A. „Magazinul Ionel” prin anularea acțiunilor de tezaur apărute în rezultatul reorganizării societății;
8. Aprobarea modificărilor actelor de constituire a societății pe acțiuni „Magazinul Ionel”, în rezultatul dezmembrării prin separare.
9. Desemnarea persoanelor împuternicite cu dreptul de semnare a proiectului de dezmembreare, actului de transmitere și a bilanțului de repartitie și de reprezentare a societății pe acțiuni „Magazinul Ionel”, în procesul de reorganizare a societății.
10. Autentificarea semnăturilor președintelui și secretarului adunării generale a acționarilor (proces-verbal).

Lista cu drept de participare a acționarilor la adunarea generală va fi întocmită conform legii la data de 11 noiembrie 2015.

Acționarii pot face cunoștință cu ordinea de zi la adresa S.A. “Magazinul Ionel” de la 10.00 – 16.00 din data publicării.

Persoana responsabilă pentru asigurarea accesului acționarilor cu materialele pentru ordinea de zi a adunării generale se propune Lungu Veronica.

Acționarii la adunare se prezintă cu buletinul de identitate, iar reprezentanții cu procură.

Telefonul de contact: 022 50-20-68.

În atenția acționarilor SA «Floarea Soarelui»

Consiliului societății anunță convocarea adunării generale extraordinare a acționarilor S.A. “Floarea Soarelui”. Adunarea va avea loc cu prezența acționarilor la data de 26 noiembrie 2015 pe adresa: str. 31 August, 6, mun. Bălți. Adunarea se va începe la ora 11 și 15 minute. Înregistrarea participanților: de la ora 10.00 până la ora 11.00.

ORDINEA DE ZI:

1. Cu privire la încheierea unor tranzacții.
2. Cu privire la acordarea împuternicirilor la semnarea tranzacțiilor.

Lista acționarilor cu drept de participare la adunare este întocmită conform situației din 09.11.2015. Cu materialele ordinea de zi acționarilor pot lua cunoștință în zilele de lucru, începând cu 16.11.2015 de la orele 10 până la 16 pe adresa: str. 31 August, 6, mun. Bălți.

Pentru înregistrare acționarii vor prezenta buletinul de identitate, iar reprezentanții – și procura întocmită conform prevederilor legislației.

Relații la tel.: (231) 5-26-49.
Directorul General

HOTĂRÎRE

cu privire la rezultatele controlului complex privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către Compania Internațională de Asigurări "ASITO" S.A.

Nr. 53/5 din 02.10.2015 (în vigoare 23.10.2015)
Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 291-295 art. 2162 din 23.10.2015

* * *

În temeiul ordonanțelor Comisiei Naționale a Pieței Financiare (CNPF) nr. 43/1-O din 27.07.2015 și nr. 47/2-O din 12.08.2015 și a Ordinului vicepreședintelui CNPF nr. 59 din 30.07.2015, a fost efectuat controlul complex privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către Compania Internațională de Asigurări "ASITO" S.A. (în continuare – CIA "ASITO" S.A. sau asiguratorul) la situația din 31.07.2015, în cadrul căruia s-au constatat următoarele.

CIA "ASITO" S.A. a fost înregistrată la Camera Înregistrării de Stat cu nr. 1002600007123 (certificat de înregistrare seria MD nr. 0064847 din 02.07.2007) și deține licența seria CNPF nr. 000656 din 28.03.2011 cu dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurărilor pe termen de valabilitate nelimitat.

Nerespectând modul de formare și menținere a rezervei daunelor declarate, dar nesoluționate, astfel cum este prevăzut la art. 34 alin. (1), alin. (2) lit. b) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006 "Cu privire la asigurări" (în continuare – Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006) și pct. 21 din Regulamentul privind rezervele tehnice de asigurare, aprobat prin Hotărârea CNPF nr. 1/5 din 11.01.2011 (în continuare – Regulamentul privind rezervele tehnice de asigurare), la situația din 30.06.2015 CIA "ASITO" S.A. a admis diminuarea volumului rezervelor tehnice cu suma de 2655,1 mii lei.

La verificarea rezervei de daune neavizate s-a constatat că CIA "ASITO" S.A. a admis în registrele de evidență a daunelor achitate și a daunelor declarate dar nesoluționate 188 de înregistrări cu valori negative în sumă totală de 1485,9 mii lei, fapt ce denaturează rezultatul rezervelor de daune neavizate, astfel fiind încălcate prevederile art. 34 alin. (1) și alin. (2) lit. c) din Legea nr. 407 – XVI din 21.12.2006 și pct. 3 și pct. 28 din Regulamentul privind rezervele tehnice de asigurare.

Contrar art. 34 alin. (11) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006, pct. 171, pct. 4 subpct. 6) din Regulamentul privind marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asiguratorilor (reasiguratorilor), aprobat prin Hotărârea CNPF nr. 2/1 din 21.01.2011 (în continuare – Regulamentul privind marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asiguratorilor (reasiguratorilor)), la situația din 30.06.2015 CIA "ASITO" S.A. a admis la acoperirea rezervelor tehnice de asigurare și a marjei minime de solvabilitate active asupra cărora au fost aplicate sechestrare, în mărime de 358,0 mii lei, iar la calculul marjei de solvabilitate disponibilă asiguratorul a admis active care, în scop de solvabilitate, sînt recunoscute la valoarea zero, în mărime de 249,3 mii lei.

Contrar prevederilor art. 30 alin. (6) lit. b) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006 și pct. 2, pct. 11, pct. 16 – pct. 18 din Regulamentul privind marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asiguratorilor (reasiguratorilor), CIA "ASITO" S.A. nu dispune de active eligibile suficiente pentru a acoperi, ținînd cont de limitele de dispersie stabilite, fondul asiguraților, astfel, atestîndu-se un deficit de active în categoria asigurări generale în sumă de 108816,0 mii lei și, respectiv, în categoria asigurări de viață în sumă de 97010,0 mii lei.

Avînd în vedere recalcularea rezervelor tehnice de asigurare, activelor neadmise să reprezinte fondul asiguraților și a altor obligații decît cele contractuale, s-a stabilit că la situația din 30.06.2015 asiguratorul a calculat cu abateri marja de solvabilitate disponibilă în categoria asigurări generale, aceasta fiind majorată eronat cu 23327,6 mii lei (de la 70543,4 mii lei raportată pînă la 47215,8 mii lei recalculată în cadrul controlului), precum și majorată rata de solvabilitate, astfel, la situația din 30.06.2015 acest indicator constituind 191,0 la sută, fiind majorat eronat cu 94,0 la sută față de mărimea raportată de 285,0 la sută, ceea ce constituie încălcarea prevederilor art. 30 alin. (4), art. 31 alin. (3) lit. a), art. 39 alin. (2) și alin. (3) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006.

Totodată, rata de solvabilitate pe parcursul controlului a constituit mărimi de peste nivelul stabilit la pct. 12 din Regulamentul privind marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asiguratorilor (reasiguratorilor), fiind astfel asigurată solvabilitatea și stabilitatea financiară a asiguratorului pe întreaga durată a obligațiilor certe asumate conform contractelor de asigurare și obligațiilor viitoare.

Contrar pct. 2, pct. 19, pct. 23 subpct. 1) și subpct. 4) din Regulamentul privind marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asiguratorilor (reasiguratorilor), asiguratorul a planificat incorect fluxul de intrări și ieșiri de lichidități, ceea ce a generat reflectarea eronată a coeficientului de lichiditate în perioada supusă verificării, dar a constituit mărimi peste nivelul stabilit la pct. 25 din Regulamentul menționat.

Nerespectînd art. 31 alin. (4) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006, CIA "ASITO" S.A. a încheiat 7 contracte de asigurare, a căror riscuri depășesc limita maximă de răspundere a asiguratorului.

În perioada 01.01.2015-31.07.2015 pe adresa CNPF au parvenit 365 de petiții privind neachitarea de către CIA "ASITO" S.A. a despăgubirilor de asigurare, urmare a examinării cărora autoritatea de supraveghere a solicitat asiguratorului achitarea în termenele stabilite de aceasta a despăgubirilor de asigurare. În cadrul CIA "ASITO" S.A., în aceeași perioadă, au parvenit 379 de petiții din partea consumatorilor serviciilor de asigurare. Cele mai frecvente încălcări invocate de către petenți sunt nerespectarea de către asigurator a prevederilor legale în partea ce ține de termenul de examinare și soluționare a cererilor de despăgubire, precum și încălcarea termenului legal de achitare a despăgubirilor de asigurare, fapt ce contravine art. 5 alin. (3), art. 13 alin. (5), art. 43 alin. (1) lit. a), b) și e) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006.

În contradicție cu art. 43 alin. (4) din Legea nr. 407 – XVI din 21.12.2006, art. 21

alin. (6) din Legea nr. 414 – XVI din 22.12.2006 "Cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule"(în continuare – Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006), art. 8 alin. (1), art. 12 alin. (1) lit. a) și art. 14 alin. (1) din Legea nr. 190-XIII din 19.07.1994 "Cu privire la petiționare", pct. 28, pct. 29 și pct. 36 din Regulamentul cu privire la modalitatea de examinare a petițiilor de către participanții profesioniști la piața financiară nebancaară, aprobat prin Hotărârea CNPF nr. 38/14 din 28.09.2012, CIA "ASITO" S.A. nu a respectat obligația de a examina 4 reclamații parvenite de la asigurați (beneficiari) și/sau terțe persoane și de a aduce la cunoștință petiționarilor rezultatul examinării.

În cazul a 7 petiții adresate asiguratorului, petiționarii au fost în imposibilitatea de a obține accesul la informații privind soluționarea cazurilor asigurate, astfel fiind încălcate prevederile pct. 3 din Regulamentul cu privire la dezvăluirea de către participanții profesioniști la piața financiară nebancaară a informației privind acordarea serviciilor, aprobat prin Hotărârea CNPF nr. 8/6 din 26.02.2010, iar în alte 7 cazuri petițiile adresate asiguratorului au rămas fără examinare, astfel fiind încălcate prevederile art. 43 alin. (4) din Legea nr. 407 – XVI din 21.12.2006, art. 8 alin. (1), art. 12 alin. (1) lit. a) și art. 14 alin. (1) din Legea nr. 190-XIII din 19.07.1994, pct. 7-9 din Regulamentul cu privire la modul de gestionare a Registrului de reclamații, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1141 din 04.10.2006.

Contrar prevederilor art. 19 alin. (1) lit. f) și alin. (2) din Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006, art. 43 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006, CIA "ASITO" S.A. a încălcat termenul legal de soluționare a cererilor de despăgubire cu perioade de la 1 pînă la 1800 de zile în cazul a 1099 de cereri de despăgubire (72,3% din total cereri aferente asigurării obligatorii de răspundere civilă auto nesoluționate la 31.07.2015, față de 51,1% la situația din 31.12.2014), cu suma totală de 9944,8 mii lei, inclusiv pentru cererile de despăgubire achitate termenul legal de soluționare a fost depășit cu perioade de la 1 pînă la 1380 de zile în 583 de cazuri în sumă totală de 12373,8 mii lei.

Totodată, contrar art. 28 alin. (1) din Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006, la situația supusă controlului asiguratorul înregistrează despăgubiri de asigurare neachitate în termen de 10 zile calendaristice de la data finalizării dosarului de daune în 513 cazuri cu suma totală de 1698,0 mii lei.

Contrar art. 34 alin. (4) din Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006, la situația din 30.06.2015 asiguratorul a acumulat datorii pentru 6 apeluri în sumă totală de 731,8 mii lei, înregistrate în sistemul "Apeluri de Garantare Online" al Consiliului Birourilor Sistemului Internațional de Asigurări "Carte Verde" și evidența contabilă a Biroului Național al Asiguratorilor de Autovehicule (în continuare – BNA).

Totodată, în perioada 2014-2015 asiguratorul a achitat cu întârziere despăgubiri de asigurare în baza dosarelor de daune aferente certificatelor de asigurare "Carte Verde" emise în 332 cazuri cu suma totală de 715,6 mii Euro, iar la situația supusă controlului CIA "ASITO" S.A. înregistrează 124 de cereri de rambursare înaintate de către asiguratorii străini aferente certificatelor de asigurare "Carte Verde" cu termenul de plată expirat în sumă totală de 205,4 mii Euro, ceea ce contravine art. 5.2 din Regulamentul General al Consiliului Birourilor, adoptat de către Adunarea Generală din 30.05.2002.

Nerespectînd dispozițiile art. 31 alin. (1) lit. a), alin. (2) lit. b) și lit. c), alin. (3) lit. i) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006, pct. 4 din Regulamentul privind cerințele față de conținutul condițiilor de asigurare pentru clasele de asigurare benevolă, aprobat prin Hotărârea CNPF nr. 55/6 din 08.11.2007, riscurile asigurate preluate în asigurare de către CIA "ASITO" S.A. și tarifele aplicate nu corespund riscurilor și tarifelor prevăzute în propriile condiții de asigurare facultativă de riscuri financiare, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al CIA "ASITO" S.A. nr. 70 din 16.11.2011.

Raportul specializat privind activitatea de bază a asiguratorului (reasiguratorului) la situația din 30.06.2015 a fost prezentat autorității de supraveghere conținînd date eronate cu privire la numărul contractelor de asigurare de pierderi financiare în vigoare la finele perioadei de raportare și reținerea proprie conform contractelor de asigurare, fiind admisă nerespectarea modului de completare a acestuia stabilit la art. 31 alin. (3) lit. e) din Legea nr. 407-XVI din 22.12.2006 și a Hotărîrii CNPF nr. 26/15 din 07.07.2011 "Cu privire la aprobarea formei și conținutului rapoartelor specializate ale asiguratorilor (reasiguratorilor)" (în continuare – Hotărîrea CNPF nr. 26/15 din 07.07.2011). Contrar pct. 68 din Regulamentul privind rezervele tehnice de asigurare, în Registrul contractelor de asigurare a riscurilor financiare s-a constatat lipsa datelor ce urmau a fi înregistrate obligatoriu privind numărul contractului (poliței, certificatului de asigurare), data încasării efective a primei de asigurare conform contractului, data modificării sau rezilierii contractului, precum și cuantumul și data plății efective a primei de asigurare restituite asiguratorului la modificarea (rezilierea) contractului de asigurare.

Nerespectînd prevederile IAS 39 "Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare" și SIRF 13 "Evaluarea la valoarea justă", asiguratorul nu a evaluat la finalul perioadei de raportare activele sale la justa valoare.

Contrar prevederilor pct. 5, subpct. 4)-5) și supct. 8)-10), pct. 6, pct. 7-8, pct. 12 și pct. 18 din Regulamentul cu privire la dezvăluirea de către participanții profesioniști la piața financiară nebancaară a informației privind acordarea serviciilor, asiguratorul nu a pus la dispoziția potențialului asigurat, asiguratorului și/sau beneficiarului informația prevăzută de legislație, la sediul său central și pe pagina sa oficială web.

Contrar art. 31 alin. (1) din Legea nr. 407-XVI din 22.12.2006, pct. 7.5 din contractul de vânzare-cumpărare nr. AS/CM-29 din 01.10.2014, asiguratorul nu a întreprins

acțiuni privind recuperarea creanței în mărime de 5968,0 mii lei, în timp ce a admis restanțe la achitarea despăgubirilor de asigurare în sumă de 2723,9 mii lei.

Asigurătorul a încheiat 3 contracte de asigurare facultativă comercială complexă fără a indica în contracte specificarea suficientă a elementelor pentru individualizarea obiectului asigurat, interesele patrimoniale corelate asigurării de bunuri, precum și nu a justificat valoarea reală a bunurilor asigurate, neasigurând astfel respectarea corespunzătoare a prevederilor art. 3 lit. b), art. 13 alin. (1), art. 15 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 407-XVI din 22.12.2006, art. 206 din Codul civil al Republicii Moldova.

Anterior, în activitatea CIA "ASITO" S.A. au fost depistate abateri similare în partea ce ține de calculul rezervelor de asigurare, a marjelor de solvabilitate și coeficientului de lichiditate, respectarea cerinței privind categoriile de active admise să reprezinte rezervele tehnice și marja de solvabilitate, instrumentarea dosarelor de daune, respectarea limitei maxime a răspunderii pentru un risc asigurat, astfel fiind admisă nerespectarea prescripțiilor emise prin hotărârile CNPF nr. 21/1 din 24.04.2015 "Cu privire la rezultatele controlului inopinat privind respectarea legislației în domeniul protecției consumatorului la instrumentarea dosarelor de daune de către Compania Internațională de Asigurări "ASITO" S.A.", nr. 58/2 din 04.12.2014 "Cu privire la rezultatele inspecțiilor în teren privind respectarea de către Compania Internațională de Asigurări "ASITO" S.A. a legislației în domeniul asigurărilor", nr. 31/13 din 06.06.2014 "Cu privire la rezultatele controlului tematic privind respectarea de către Compania Internațională de Asigurări "ASITO" S.A. a legislației la formarea rezervelor de asigurare și menținerea nivelului marjelor de solvabilitate și a coeficientului de lichiditate", nr. 37/1 din 06.08.2013 "Cu privire la rezultatele controlului tematic privind conținutul și executarea programului de reasigurare, respectarea limitei răspunderii asigurătorului în baza contractelor de asigurare încheiate de către unii asigurători".

În baza constatărilor expuse, în temeiul art. 1, art. 3, art. 8 lit. b) și lit. f), art. 9 alin. (1) lit. d), art. 22 alin. (1) și alin. (3), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 "Privind Comisia Națională a Pieței Financiare", art. 18 alin. (2), art. 43 alin. (1), art. 54 alin. (1) și alin. (2) lit. c), art. 55 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006 și Regulamentului privind gradualizarea sancțiunilor aplicate asigurătorului (reasigurătorului) sau brokerului de asigurare și/sau reasigurare, aprobat prin Hotărârea CNPF nr. 60/5 din 20.12.2013, Comisia Națională a Pieței Financiare

HOTĂRĂȘTE:

1. Se sancționează Compania Internațională de Asigurări "ASITO" S.A. cu amendă în mărime de 112,5 mii lei, care se transferă la bugetul de stat.

2. Se prescrie repetat conducerii Companiei Internaționale de Asigurări "ASITO" S.A. respectarea necondiționată a prevederilor actelor legislative și normative, precum și întreprinderea măsurilor privind înlăturarea încălcărilor reflectate în actul de control, inclusiv:

– respectarea modului de formare și menținere a rezervelor tehnice suficiente îndeplinirii obligațiilor ce rezultă din contractele de asigurare și reasigurare;

– întreprinderea măsurilor privind înlăturarea deficitului de active admise să acopere fondul asiguraților;

– respectarea modului de calcul al marjelor de solvabilitate și coeficientului de lichiditate;

– respectarea limitei maxime a răspunderii pentru un risc asigurat;

– respectarea obligațiilor de soluționare a cererilor și achitarea despăgubirii de asigurare în termenul prevăzut în art. 19 alin. (2) din Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006;

– achitarea, în termen de 10 zile lucrătoare, a indemnizațiilor, despăgubirilor de asigurare și sumelor de asigurare pe contractele de asigurare în conformitate cu deciziile de achitare existente la situația intrării în vigoare a prezentei hotărâri;

– soluționarea, în termen de 15 zile lucrătoare, a cererilor de despăgubire/ indemnizații, cu întreprinderea măsurilor în vederea emiterii deciziilor pe marginea acestora și onorarea obligațiilor ce rezultă din contractele de asigurare încheiate.

3. Se prescrie conducerii Companiei Internaționale de Asigurări "ASITO" S.A. întreprinderea măsurilor privind înlăturarea încălcărilor reflectate în actul de control, inclusiv:

– evaluarea la finalul perioadelor de raportare la justa valoare a tuturor activelor sale în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară;

– revizuirea Condițiilor de asigurare facultativă a riscurilor financiar-comerciale în concordanța Regulamentului privind cerințele față de conținutul condițiilor de asigurare pentru clasele benevole de asigurare și actelor legislative și normative în domeniul asigurărilor la încheierea contractelor de asigurare pentru riscurile subscrise în limitele Clasei 16 "Asigurări de pierderi financiare";

– conformarea cu legislația în vigoare a contractelor de asigurare facultativă comercială complexă sau, în caz contrar, rezilierea acestora;

– instituirea unui sistem de guvernare care să asigure o administrare corectă și prudentă a activității sale.

4. Se avertizează Compania Internațională de Asigurări "ASITO" S.A. cu sancționare în conformitate cu art. 21 alin. (2) lit. f) din Legea nr. 451-XV din 30.07.2001 "Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător", în cazul neexecutării prezentei hotărâri.

5. Se inițiază procedura de tragere la răspundere contravențională a persoanelor cu funcție de răspundere ale Companiei Internaționale de Asigurări "ASITO" S.A. conform legislației în vigoare.

6. Se ia act de:

– prezentarea raportului specializat corectat;

– achitarea la data de 25.08.2015 a datoriilor față de BNAA în sumă totală de 731,8 mii lei;

– achitarea cererilor de rambursare înaintate de către asigurătorii străini, la data emiterii actului de control fiind înregistrate două cereri cu scadența depășită în sumă de 59,5 mii Euro.

7. Despre executarea prezentei hotărâri Compania Internațională de Asigurări "ASITO" S.A. va informa Comisia Națională a Pieței Financiare în termen de o lună.

8. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

9. Prezenta hotărâre intră în vigoare conform art. 22 alin. (3) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 "Privind Comisia Națională a Pieței Financiare".

VICEPREȘEDINTELE COMISIEI NAȚIONALE
A PIEȚEI FINANCIARE

Iurie FILIP

Împreună
în lumea
finanțelor

Secția de marketing
Tel.: +373 69 821216

CA "Donaris Vienna Insurance Group" SA

Organul executiv al Companiei de Asigurări „Donaris Vienna Insurance Group” SA comunică, că la data 05.11.2015 a avut loc Adunarea Generală extraordinară a acționarilor Societății. Adunarea a fost ținută după adresa: mun. Chișinău, bd. Moscova 15/7. La Adunare au fost reprezentate 99,9846% din numărul total de acțiuni cu drept de vot ale Societății. Adunarea a întrunit cvorumul și a fost în drept să aprobe decizii.

ADUNAREA A ADOPTAT URMĂTOARELE HOTĂRĂRI:

1. A fi aprobate unele modificări și completări la Statutul Societății în legătură cu modificarea și completarea Legii nr. 1134/1997 privind societățile pe acțiuni operate prin Legea nr. 106 din 28.05.2015.
2. Organul executiv al companiei va a întreprinde masuri procedurale prevăzute de legislația în vigoare pentru înregistrarea de stat a modificărilor și completărilor adoptate la Statutul Societății.
3. Semnătura secretarului Societății de pe Procesul verbal de înregistrare a participanților la Adunarea extraordinară generală, precum și semnăturile Președintelui și secretarului Adunării de pe Procesul verbal al Adunării, a fi autentificate de către Comisia de Cenzori.

Organul executiv al
CA "Donaris Vienna Insurance Group" SA

SA "Volan"

aduce la cunostinta actionarii sai, despre convocarea adunarii generale extraordinare care va avea loc la orele 12-00 pe data 27.11.2015 in incinta cladirei intreprinderii SA Volan situata pe adresa str Independentei 228 or. Edineta.

ORDINEA DE ZI

1. Depunerea în gaj a întregului imobil – complex de construcții cu teren aferent, amplasate în or. Edineț, str. Independenței 228, întru asigurarea creditorilor contractate de compania "DIO-PLUS" SRL și „VOLAN” SA de la BC "Moldindconbank" SA, după cum urmează:

1. Teren cu suprafața de 1,59 ha, nr. cadastral 4101224.156;
2. Construcție administrativă cu suprafața de 584,0 m.p., nr. cadastral 4101224.156.01;
3. Construcție accesorie – cazangerie cu suprafața de 439,5 m.p., nr. cadastral 4101224.156.02;
4. Construcție accesorie – punct de trecere cu suprafața de 20,5 m.p., nr. cadastral 4101224.156.05;
5. Construcție – încăpere pentru reparația auto cu suprafața de 2455,9 m.p., nr. cadastral 4101224.156.07;
6. Construcție – garaj cu suprafața de 190,7 m.p., nr. cadastral, 4101224.156.08;
7. Construcție cu suprafața de 1011,2 m.p., nr. cadastral 4101224.156.09, bunuri imobile care aparțin cu drept de proprietate companiei „VOLAN” S.A. la valoarea de gaj acceptată de bancă.;

2. Desemnarea și imputernicirea persoanei autorizate de a semna contractul de ipotecă, acordurile adiționale și orice alte documente solicitate de bancă în legătură cu asigurarea creditorilor solicitate.

3. De a primi cererea membrului de consiliu de esirea din consiliului societății și alegerea noului membru din lista membrilor de rezerva.

Lista acționarilor cu drept de vot este întocmită la data 12.10.2015.

Pentru înregistrarea acționarilor este necesar, sa detina asupra sa actul de identitate, procura de reprezentare, sau alt act ce confirma imputernicirea acordata in conformitatea cu legislatia in vigoare.

Telefon de contact (0246)24575

Вниманию акционеров SA «Volan»

Совет общества объявляет, что собрание объявленное на 12 сентября 2015 года (публикация в номере газеты №33(603) от 19 августа 2015 года не состоялось.

Уважаемый акционер „Vulcanesti-Petrol” S.A.!

Совет Общества „Vulcanesti-Petrol” S.A. сообщает о проведении внеочередного общего собрания акционеров в очной форме, которое состоится 27 ноября 2015 года в 11.00 часов по адресу: ст. Вулканешть, ул. Короленко, 4 (нефтебаза). Начало регистрации – 10 часов.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. Введение АО „Vulcanesti-Petrol” в состав Зоны свободного предпринимательства Производственный парк «Вулканешть».
2. Утверждение протокола внеочередного общего собрания.

При себе иметь удостоверение личности, а их представителям – доверенность, оформленную надлежащим образом.

Списки акционеров, имеющие право на участие в собрании составлены по состоянию на 11 ноября 2015 г.

Телефон для справок: 293-78-3-51.
Совет АО „Vulcanesti-Petrol”

Tranzacții cu valori mobiliare ale emitenților din Republica Moldova, pe piața reglementată (Perioada 2-6 noiembrie 2015)

Data tranzacției, ora	codul ISIN	Denumirea emitentului	Preț (lei)	Numărul de acțiuni (unități)	Volumul total al tranzacțiilor (lei)	Tipul tranzacției	Emisia	Ponderea VM tranzacționate în total emisie (%)	Valoarea nominală, lei
03.11.15 10:33	MD14INCR1009	SA "INCONARM"	40,40	6340	256136,00	Oferta publica pe piata secundara	207928	3,05	40,00
03.11.15 10:33	MD14INCR1009	SA "INCONARM"	40,40	128267	5181986,80	Oferta publica pe piata secundara	207928	61,69	40,00
03.11.15 10:33	MD14INCR1009	SA "INCONARM"	40,40	133	5373,20	Oferta publica pe piata secundara	207928	0,06	40,00
03.11.15 10:36	MD14INCR1009	SA "INCONARM"	40,40	7571	305868,40	Oferta publica pe piata secundara	207928	3,64	40,00
03.11.15 13:01	MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	95,00	17	1615,00	Vinzare Cumparare	4967794	0,00	100,00
TOTAL				142328	5750979,40				

Statistica tranzacțiilor înregistrate în afara pieței reglementate sau MTF

pentru perioada 02.11.2015-06.11.2015

Tipul tranzacției: Vînzare-cumpărare

Nr d/r	Denumirea emitentului	Numarul inregistrarii de stat (ISIN)	Valoarea nominală (lei)	Numarul de tranzactii (unitati)	Volumul total al VM tranzacționate (unitati)	Suma totală a tranzacțiilor (lei)	Ponderea VM în capitalul social (%)
1	„PRESUDOR” S.A., CHIȘINĂU	MD14PDSR1004	23	1	600	14250,00	0,04
2	„HIDROPOMPA” S.A., CHIȘINĂU	MD14HIDR1006	10	6	649	7262,31	0,06
3	„DAAC-VICTORIA” S.A., CHIȘINĂU	MD14DAVI1007	1	1	661	10866,84	0,03
4	„RADIATOR” S.A., CHIȘINĂU	MD14RADII003	47	1	28899	1726426,26	40,45
5	„RADIATOR” S.A., CHIȘINĂU	MD14RADII004	47	1	28898	1726366,52	40,45
6	„DRUMUL VIILOR” S.A., CHIȘINĂU	MD14MUVI1002	1	3	605	605,00	1,46
7	„TELECOM-INVEST” S.A., CHIȘINĂU	MD14TELE1001	1	348	146666	149599,32	0,55
8	„ICAM”, CHIȘINĂU	MD14CIMA1009	5	6	5505	74978,10	0,17
9	„KDK” S.A., COMRAT	MD14KDKA1006	20	4	24149	4829,80	52,22
10	„BTA-36” S.A., CĂUȘENI	MD14ATBS1001	10	2	1242	30727,08	0,74
Total				373	237874	3745911	

Tipul tranzacției: Moștenire

Nr d/r	Denumirea emitentului	Numarul inregistrarii de stat (ISIN)	Valoarea nominală (lei)	Numarul de tranzactii (unitati)	Volumul total al VM tranzacționate (unitati)	Suma totală a tranzacțiilor (lei)	Ponderea VM în capitalul social (%)
1	„BĂLȚMETREUT” S.A., BĂLȚI	MD14BELR1006	10	2	77	770,00	0,08
2	„TIREX-PETROL” S.A., CHIȘINĂU	MD14TIRP1008	6	1	262	1572,00	0,00
3	„TELECOM-INVEST”, CHIȘINĂU	MD14TELE1001	1	1	416	416,00	0,00
4	„DAAC HERMES” S.A., CHIȘINĂU	MD14MARS1000	1	1	400	400,00	0,00
5	„PRIM-CREDINȚA” S.A., CHIȘINĂU	MD14RIMC1000	15	2	440	6600,00	5,26
Total				7	1595	9758,00	

Tipul tranzacției: Donație între persoanele care sunt soți, rude sau afini de gradul II inclusiv

Nr d/r	Denumirea emitentului	Numarul inregistrarii de stat (ISIN)	Valoarea nominală (lei)	Numarul de tranzactii (unitati)	Volumul total al VM tranzacționate (unitati)	Suma totală a tranzacțiilor (lei)	Ponderea VM în capitalul social (%)
1	„ANTICOR-ELECTRO” S.A., CHIȘINĂU	MD14TICE1008	4	2	2798	11192,00	7,93
2	„EFES VITANTA” S.A., CHIȘINĂU	MD14VEST1003	25	1	9	225,00	0,00
3	„BUCURIA” S.A., CHIȘINĂU	MD14BUCU1002	10	1	58	580,00	0,00
Total				4	2865	11997,00	

Tipul tranzacției: Răscumpărarea acțiunilor obținute contra bonuri patrimoniale

Nr d/r	Denumirea emitentului	Numarul inregistrarii de stat (ISIN)	Valoarea nominală (lei)	Numarul de tranzactii (unitati)	Volumul total al VM tranzacționate (unitati)	Suma totală a tranzacțiilor (lei)	Ponderea VM în capitalul social (%)
1	„ZORILE” S.A., CHIȘINĂU	MD14ZORI1001	18	1	37	1468,16	0,00
Total				1	37	1468,16	

Tipul tranzacției: Vînzare-Cumpărare conform prevederilor art.II alin.(3) din Legea nr.163-XVI din 13.07.2007 pentru modificarea și completarea Legii privind societățile pe acțiuni

Nr d/r	Denumirea emitentului	Numarul inregistrarii de stat (ISIN)	Valoarea nominală (lei)	Numarul de tranzactii (unitati)	Volumul total al VM tranzacționate (unitati)	Suma totală a tranzacțiilor (lei)	Ponderea VM în capitalul social (%)
1	„SUAVIS” S.A., CĂLĂRAȘI	MD14SUIS1001	3	3	1432	14320,00	16,11
2	„IUGINTENTRANS” S.A., TARACLIA	MD14IUGH1008	20	1	10	40000,00	0,61
Total				4	1442	54320,00	

Tipul tranzacției: Executarea hotărârii definitive a instanței de judecată

Nr d/r	Denumirea emitentului	Numarul inregistrarii de stat (ISIN)	Valoarea nominală (lei)	Numarul de tranzactii (unitati)	Volumul total al VM tranzacționate (unitati)	Suma totală a tranzacțiilor (lei)	Ponderea VM în capitalul social (%)
1	"RESTAURATORUL" S.A., CHIȘINĂU	MD14REST1009	9	1	2890	33375,00	0,00
Total				1	2890	33375,00	

Oferte/cereri comerciale la BVM la data de 11.11.2015

Cod ISIN	Denumirea emitentului	Cereri pentru cumpărare, un.	Prețul pentru unitate, lei	Oferte pentru vânzare, un.
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	3000,00	37328,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1050,00	611,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1100,00	405,00
MD14ASCH1004	SA "ASCHIM"	0,00	1,22	60012,00
MD14ENER1001	BC "ENERGBANK" SA	0,00	150,00	137854,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	18,00	443,00
MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	1,00	60,00	0,00
MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	90,00	47090,00
MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	95,00	43,00
MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	100,00	128,00
MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	140,00	1000,00
MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	150,00	1000,00
MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	1,00	51,00	0,00

PLANUL DE NEGOCIERI PE PIATA REGLEMENTATA
sesiunea din 11 Noiembrie 2015

Termenul de valabilitate al cererii	11.дек.15
Data începerii licitației	30.НОЯ.15
Data depunerii cererii	29.сеп.15
Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	200,00
Pondere din volumul emisiei, %	3,597414888
Valoarea totală a pachetului, lei	111 984 000,00
Prețul pentru o unitate, lei	3 000,00
Numărul valorilor mobiliare în pachet, unități	37328
ISIN	MD14AGIB1008
Denumirea emitentului	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA
Nr. d/o	1

**Решения
Национальной комиссии
по финансовому рынку**

2

**Интервью с Александру Урсул,
менеджером Проекта
«Энергия и биомасса»
в Молдове**

4

**Двигателем любого успешного
бизнеса является страсть
к делу и самоотдача**

6

Парламент Молдовы одобрил в первом чтении поправки в госбюджет на 2015 г.

Как отметил министр финансов Анатолий Арапу, согласно законопроекту, утвержденные ранее доходы госбюджета на этот год сократятся на 1 млрд 186,3 млн леев (-3,9%) – до 29 млрд 152,4 млн леев, расходы – на 1 млрд 590,4 млн леев (-4,6%) – до 32 млрд 724,7 млн. В то же время, дефицит бюджета снизится на 404,1 млн леев (-10%) – до 3 млрд 572,4 млн леев.

По словам главы Минфина, госбюджет на 2015 г. был пересмотрен из-за необходимости корректировки показателей доходов бюджета, исходя из эволюции макроэкономических показателей, новых прогнозов до конца года, а также поступлений в казну грантов и кредитов в связи с временной заморозкой внешней поддержки бюджета партнерами по развитию. Кроме того, изменения направлены на выявление финансовых ресурсов для увеличения социальной помощи и помощи в холодное время года, в связи с ростом тарифов на электроэнергию и природный газ, а также в связи с пересмотром программы расходов для сокращения затрат в неприоритетных областях и обеспечения, прежде всего, функциональности госучреждений в нынешней сложной финансово-экономической ситуации.

Основными факторами, ведущими к снижению доходной части бюджета, Анатолий Арапу назвал: сниженные поступления по НДС и другим платежам из-за уменьшения объема внешней торговли; сокращение импорта значительно выше прогнозируемого при разработке бюджета показателя; временное прекращение бюджетной

поддержки от Еврокомиссии и других партнеров по развитию. Глава Минфина пояснил, что в этом году казна не досчиталась существенных запланированных доходов от НДС из-за сокращения объемов внешней торговли, в частности, как ожидается, импорт по итогам года снизится на 23% вместо прогнозируемых ранее 15%.

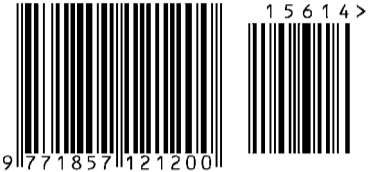
Так, в бюджет не поступит более 1,23 млрд леев от НДС на импортируемые товары из-за более существенного сокращения поставок и колебаний валютного курса. Кроме того, из-за прекращения финансирования со стороны ЕС бюджет не получит 578,9 млн леев. Из доходной статьи бюджета исключены средства для проекта реформы юстиции (280,5 млн леев, эквивалент 12,75 млн евро), последний транш ЕС в рамках энергетического проекта (220 млн леев,

эквивалент 10 млн евро), предназначенный для строительства газопровода Унгены-Кишинев, а также грант Румынии в сумме 80 млн леев (эквивалент 3,65 млн евро) для финансирования разработки проектной документации для газопровода Унгены-Яссы. Акцизы на импорт машин из-за сокращения их ввоза уменьшатся на 255,3 млн леев, сборы таможенных пошлин из-за более существенного уменьшения импорта снизятся на 144,6 млн леев.

В то же время, в доходную статью бюджета были включены дополнительные средства от продажи лицензий в сумме 440 млн леев (20 млн евро от продажи НАРЭКИТ лицензий в области электронных коммуникаций), подоходного налога физических и юридических лиц – 202 млн леев, гранта Румынии для модернизации и реконструк-

ции ряда учреждений в Молдове – 73,5 млн леев (эквивалент 3,34 млн евро), отчислений в казну чистой прибыли – 24,3 млн леев и т.д. В расходной статье больше всего сократились расходы на капитальные инвестиции – на 1 млрд 035,4 млн леев (-12,5%) – до 7 млрд 268,1 млн леев. При этом, расходы Дорожного фонда будут сокращены на 485 млн леев, расходы на строительство газопровода Унгены-Кишинев – на 300 млн леев из-за того, что не были завершены работы по экспертизе и проектированию. На 130,9 млн леев сокращены расходы, которые должны были быть покрыты за счет гранта для реформы сектора юстиции, на 122,7 млн леев – средства Фонда по энергоэффективности, на 25 млн леев – Национального фонда регионального развития и т.д.

InfoMarket

Курс валют
на 11.11.2015

Валюта	Ставка	Курс
USD	1	19.9322
EUR	1	21.3842
UAH	1	0.8781
RON	1	4.8017
RUB	1	0.3092

CAPITAL Market

**ВНИМАНИЮ
АКЦИОНЕРНЫХ
ОБЩЕСТВ!**

Объявления и годовые отчеты эмитентов принимаются по адресу:

ziarulcm@gmail.com
тел.: 022 22-12-87;
факс: 022 22-05-03

CAPITAL Market

**Împreună
în lumea
finanțelor**

Отдел рекламы.
Тел.: +373 69 821216

Уважаемые коллеги!

В связи с годовщиной Национальной комиссии по финансовому рынку искренне поздравляем Вас и желаем Вам здоровья и процветания!

Мы высоко ценим Ваши усилия и самоотверженность в работе по укреплению и модернизации небанковского финансового рынка, достижению целей Национальной комиссии по финансовому рынку и Ваш вклад в развитие экономики нашего государства.

Желаем Вам новых свершений и выдающихся профессиональных успехов!

С уважением,

**Административный совет Национальной
комиссии по финансовому рынку**

Уважаемые члены Административного совета и коллектив Национальной комиссии по финансовому рынку!

Редакция газеты «Capital Market» присоединяется к поздравлениям в Ваш адрес по случаю годовщины Закона о Национальной комиссии по финансовому рынку.

Искренне надеемся, что можем считать себя по праву Вашими коллегами и единомышленниками.

Просим Вас принять наши сердечные поздравления, пожелания благополучия, процветания, новых свершений на профессиональном поприще и всего наилучшего.

С праздником Вас, уважаемые коллеги!

С уважением,

Коллектив редакции «Capital Market»

Внимание профессиональных участников!

В Мониторул Официал ал Р.Молдова №213-222 ст. 1402 от 14.08.2015 было опубликовано Постановление НКФР об утверждении Положения об официальном механизме накопления информации №22/8 от 29.04.2015 (в силу 14.08.2015). Текст Положения размещен на сайте газеты www.capital.market.md

Решения Национальной комиссии по финансовому рынку

В ходе очередного заседания Административного совета Национальной комиссии по финансовому рынку от 6 ноября 2015 года был рассмотрен ряд вопросов.

Административный совет НКФР принял решение выдать Страховому-перестраховочному брокеру AECM ASIGURĂRI S.R.L. лицензию на право осуществления посреднической деятельности в страховании и/или перестраховании, начиная с 6 ноября 2015 года на неограниченный срок по адресу: ул. А. Щусева, 76/6, офис 12.

Изучив представленные заявления, Административный совет НКФР принял решение переоформить лицензии:

– Страховой компании ALLIANCE INSURANCE GROUP S.A. серии CNPF №000835, выданную 16 января 2009 года на неограниченный срок на право осуществления деятельности в сфере страхования (общее страхование), путем замены приложений к лицензии с включением следующих адресов, по которым осуществляется лицензируемая деятельность: ул. Александру чел Бун, 92, г. Яловены; ул. Пресей, 1, г. Сынжерей; ул. Кишинев, 84/В, г. Анений Ной.

– Страховой компании ASTERRA GRUP S.A. серии CNPF №000692, выданную 13 сентября 2011 года на неограниченный срок, на право осуществления деятельно-

сти в сфере страхования (общее страхование), путем замены приложения к лицензии с включением следующих адресов, по которым осуществляется лицензируемая деятельность: ул. Штефана чел Маре, 2, мун. Бельцы, ул. Индепенденций, 7, кв. 18, г. Бричаны.

– Страхового-перестраховочного брокера BAS-ASIG S.R.L. серии CNPF №000790, выданную 15 апреля 2015 года на неограниченный срок на право осуществления посреднической деятельности в страховании и перестраховании, путем замены приложения к лицензии с включением следующего адреса, по которому осуществляется лицензируемая деятельность: ул. М. Чиботарь, 37, мун. Кишинев.

– Страховой компании DONARIS VIENNA INSURANCE GROUP S.A. серии CNPF №000775, выданную 29 марта 2011 года на неограниченный срок на право осуществления деятельности в сфере страхования (общее страхование), путем замены приложения к лицензии с: а) включением следующих адресов, по которым осуществляется лицензируемая деятельность: ул. Узинелор, 15/4, офис 1, мун. Кишинев; ул. Советская, 2, с. Копчак, Чадыр-Лунгский район; б) исключением следующих адресов, по которым осуществляется лицензируемая деятельность: бул. Дачия, 55, мун. Кишинев; бул. Константин Негруци, 5, кв. 19, мун. Кишинев.

НБМ думает ослабить денежную политику

После того как Национальный банк Молдовы увеличил базовую ставку до 19,5%, сейчас в регуляторе задумались о снижении ставки рефинансирования в результате замедления темпов роста инфляции.

В Обзоре инфляции НБМ говорится, что в III квартале 2015 годовой уровень инфляции составил 11,1%, на 3,1 процентных пункта выше предыдущего квартала. В сентябре 2015 инфляция повысилась до отметки 12,6%, и седьмой месяц подряд была выше интервала цели инфляции, указанной в Стратегии денежной политики среднесрочного периода. «Ее выраженный рост был определен, в большей степени, увеличением регламентированных цен до 13,6% в сентябре, вследствие утверждения новых тарифов на электроэнергию и природный газ, а также дальнейшего роста цен на лекарства в контексте обесценивания национальной валюты. Как и в предыдущем периоде, увеличивающаяся динамика годового уровня ИПЦ была определена ростом давлений со стороны цен на продовольственные товары и базовой инфляции, которые выросли в сентябре до 12,6 и 13,6% соответственно, в результате обесценивания национальной валюты в конце прошлого года и в течение текущего года. Вклад со стороны цен на топливо был несколько ниже II квартала 2015. Динамика годового уровня инфляции в III квартале 2015 была на 0,3 процентных пункта выше ожидаемой оценки в рамках ее проекции в Обзоре инфляции №3, 2015г», – сообщает Нацбанк.

Как указывают в НБМ, «мировая экономика переживает сложный период, многие показатели отражают худшие показатели с 2009 года и до нынешнего времени. Страны с развитой экономикой остаются относительно стабильными, но основные страны с развивающейся экономикой, такие как Китай, Бразилия и Российская Федерация, имели неудовлетворительные показатели. На фоне сниженного спроса на мировом уровне международные цены на сырье продолжили снижение, а цены на нефть представили обостренную волатильность из-за слабого развития положительных факторов и преобладания отрицательных».

Что касается динамики экономической деятельности, то по информации НБМ во II квартале 2015 ВВП зарегистрировал рост на 2,5% по сравнению с аналогичным периодом прошлого года, а динамика экономической деятельности ниже с начала текущего года. В Нацбанке сообщают, что «по-

ложительная динамика ВВП была определена, в большей мере, обесцениванием национальной валюты, которое, с одной стороны, имело стимулирующий эффект на экспорт местных товаров, а с другой стороны, способствовало снижению импорта. Так, во II квартале 2015 объем экспорта товаров и услуг был на 4,1% выше аналогичного периода прошлого года. В то же время, импорт зарегистрировал снижение на 4,4%. Спрос со стороны населения во II квартале 2015 был умеренным, потребление хозяйств населения увеличилось лишь на 0,2% в реальном исчислении. Динамика инвестиций определила значительный отрицательный вклад во II квартале 2015. Валовой основной капитал снизился на 1,5%, в то время как отрицательный вклад со стороны, составляющей варьирование резервов, был еще более проявлен».

В III квартале были проведены три заседания Административного совета НБМ по решениям денежной политики. В результате оценки баланса внутренних и внешних рисков, которым может быть подвергнута экономика Республики Молдова, и краткосрочных и среднесрочных перспектив инфляции были изданы два решения о повышении базовой ставки с 15,5% до 19,5% годовых, позднее было издано решение о поддержании базовой ставки на уровне 19,5% (заседание от 26 августа 2015). Решения по увеличению базовой ставки будут постепенно создавать эффекты в экономике в следующие 2-3 квартала с целью приостановления инфляционных прогнозов, возврата и поддержания уровня инфляции в пределах $\pm 1,5$ процентных пункта от намеченных 5,0% на среднесрочный период. Для стерилизации избытка ликвидности, сформированного в течение последних месяцев, и улучшения механизма трансмиссии решений по денежной политике на заседаниях Административного совета от 30 июля и 26 августа были приняты решения об увеличении нормы обязательных резервов из привлеченных средств в молдавских леех и неконвертируемой валюты с 26,0% до 32,0%, и с 32,0% до 35,0% от расчетной базы, соответственно.

В течение 2015 года было отмечено снижение динамики роста денежных показателей. Так, в III квартале 2015 уровень роста денежных агрегатов был отрицательным, зарегистрированные отметки намного ниже уровня роста предыдущих годов, среднеквартальный показатель в годовом исчислении составил минус 11,5% для M2 (на 0,2 процентных пункта ниже роста II квартала 2015) и 1,1% для M3 (на 1,7 процентных пункта ниже предыдущего квартала).

В отчетном периоде средние процентные ставки по салдо кредитов в национальной валюте выросли на 0,48 процентных пункта, а в иностранной валюте снизились на 0,8 процентных пункта по сравнению с прошлым кварталом, составив 12,42% в национальной валюте и 6,90% в иностранной валюте. Средняя процентная ставка по депозитам в леех составила 11,84%, на 1,74 процентных пункта выше предыдущего квартала, в то время как процентная ставка по депозитам в иностранной валюте в среднем составила 2,56%, на 0,75 процентных пункта ниже по сравнению со II кварталом 2015.

В соответствии с текущей проекцией, отклонение ВВП и далее будет иметь отрицательную динамику для всего периода прогноза. Оно будет колебаться в отрицательном отрезке, значительно ниже своего потенциального уровня. Размещение экономической деятельности ниже своего потенциального уровня на среднесрочный период определит повышенные дефляционные давления со стороны внутреннего спроса.

Годовой уровень роста ИПЦ, в соответствии с текущей проекцией, составит 9,7% для 2015 и 11,9% для будущего года. По сравнению с отметками, зарегистрированными в рамках Обзора инфляции №3, 2015, прогнозируемые среднегодовые отметки выше на 0,4 процентных пункта для 2015 и 0,3 процентных пункта для 2016, та же тенденция сохранится и в первых двух кварталах 2017. Изменение конфигурации проекции годового уровня инфляции определено, в большей степени, более высокой динамикой базовой инфляции, цен на продовольственные товары и цен на топливо, которые сбалансированы небольшим вкладом данного года и 2016 года со стороны регламентированных цен.

Александру Фала, эксперт Центра Expert Grup, считает, что если инфляция будет замедляться, то не исключен сценарий ослабления денежной политики НБМ.

В свою очередь, Стас Мадан, экономист BIS Capital, уверен, что такое ослабление пойдет на пользу экономике. «Обычно смягчение денежной политики проводится, когда есть благоприятная макроэкономическая среда. Вероятное послабление может произойти во второй половине будущего года».

По его мнению, запретительная политика привела только к подорожанию ресурсов в национальной валюте. Так как банки должны создавать огромные резервы, они не кредитуют в леех по причине их отсутствия.

Виктор UPCY

Ни один из кандидатов на пост президента Национального банка не соответствует требованиям

Ни один из кандидатов на пост президента Национального банка, которые подали документы в специальную комиссию, не соответствует требованиям законодательства. Как передает агентство "ИНФОТАГ", к такому выводу пришла специальная комиссия по отбору кандидатов.

Председатель комиссии, депутат от Либерально-демократической партии Штефан Крянгэ сказал после заседания, что комиссия не будет предлагать председателю парламента никого из претендентов.

«Председатель парламента должен принять разумное решение в том, что касается продолжения конкурса или изменения порядка отбора кандидатов. Я думаю, что нынешний политический кризис наложил отпечаток и на этот конкурс», – сказал Штефан Крянгэ.

В то же время, исполнительный директор Expert-Grup, член специальной комиссии Адриан Лупушор сказал, что с его точки зрения, по меньшей мере, двое кандидатов отвечали необходимым требованиям.

«Это был Вячеслав Негруцэ и Думитру Урсу. Я думаю, что было бы хорошо, если бы комиссия поставила каждую кандидатуру на голосование. Я ожидал больше кандидатов с реальными шансами выиграть эту должность, чтобы конкуренция была выше. Шесть членов комиссии высказались против кандидатов, а трое членов выступили за избрание кандидата. Я думаю, что было бы хорошо продолжить конкурс, чтобы привлечь и специалистов, которые работают в международных учреждениях, чтобы было больше конкуренции», – отметил эксперт.

Дорин Дрэгуцану объявил о своей отставке 22 сентября. Парламент должен принять решение по этому поводу в течение трех месяцев. Председатель парламента Андриан Канду создал комиссию для отбора кандидатов, хотя, согласно законодательству, выдвижение кандидата на пост президента НБМ является исключительной прерогативой спикера.

ИНФОТАГ

Парламент одобрил поправки в Закон о финансовых учреждениях

В частности, депутаты утвердили изменения и дополнения в 15-ю статью Закона о финансовых учреждениях, согласно которым акции банков не могут быть внесены или переданы напрямую или косвенно в качестве вклада в уставный капитал коммерческих обществ без предварительного разрешения Нацбанка Молдовы, и, таким образом, они допустимы при его наличии.

Следует отметить, что после принятых в апреле с. г. поправок в названный закон, по инициативе вице-премьера, министра экономики Стефана Бриде в законе был предусмотрен полный запрет на внесение акций банка в качестве вклада в уставный капитал коммерческих организаций, что заблокировало одобренную ранее Нацбанком сделку по покупке ЕБРР акций Victoriabank посредством проектной компании Special purpose vehicle (SPV), которая создавалась для осуществления сделки и выступала в роли заемщика, приобретая определенные права собственности или обязательства.

Стефан Бриде отметил тогда, что цель предложенных им поправок – избежать искусственных транзакций, которые могут привести к мошенническому лишению акций банков, прежде всего, трех проблемных. По его словам, предложенные им изменения были призваны также повысить прозрачность и безопасность финансово-банковской системы. В то же время, представители Национальной комиссии по финансовому рынку отметили тогда, что с точки зрения оборота ценных бумаг это предложение затрагивает конституционные права собственников, и полный запрет на внесение акций банка в качестве вклада в уставный капитал коммерческих организаций был назван чрезвычайно жесткой мерой.

В Молдове будет улучшен мониторинг долга публичного сектора страны

Это предусматривает одобренный парламентом пакет поправок в действующее законодательство. В частности, в Закон о финансовых учреждениях, согласно которым коммерческие банки должны будут предоставлять Минфину необходимую для мониторинга долга публичного сектора информацию о займах, предоставляемых государственным/муниципальным предприятиям, коммерческим обществам с полностью или преимущественно публичным капиталом, а также административно-территориальным единицам.

Кроме того, законопроект содержит и дополнения к Закону о местных публичных финансах, касающиеся регламентирования области привлечения долгосрочных кредитов и выдачи гарантий по ним местными органами власти, учета долга и гарантий административно-территориальных единиц.

В то же время, изменения в Закон о Нацбанке Молдовы предусматривают приведение его терминологии в соответствии принятым ранее поправкам в Закон о публичном долге, госгарантиях и государственном рекредитовании, а также уточняют полномочия НБМ в качестве агента государства.

InfoMarket

«Меридиан» – депозит, превосходящий ожидания

«Меридиан» – новый депозит КБ Moldova Agroindbank АО в молдавских леях для физических лиц, который отличается особенно привлекательными условиями и может быть адаптирован для любого клиента. Благодаря привлекательной процентной ставке, депозит «Меридиан» от МАИВ превосходит ожидания и стандартные предложения на банковском рынке.

«Это инновационное и выгодное предложение – результат серьезной работы банка в его стремлении еще больше укрепить взаимное доверие и долгосрочное партнерство с клиентами. Вклад «Меридиан» – тщательно продуманный продукт, призванный содействовать росту благосостояния наших многочисленных клиентов», – отметил заместитель председателя Правления Moldova Agroindbank Олег Паингу.

Депозит «Меридиан» с пополнением принимается под процентную ставку в размере 18% годовых сроком до 365 дней, ставка рассчитывается ежемесячно. Для большей свободы клиента банк предоставляет ему бесплатную банковскую карту, благодаря которой клиент не обязан каждый раз приходить в банк, чтобы проверить или пополнить счет, – достаточно будет одного визита

для оформления депозита. Далее, управлять депозитным счетом можно будет дистанционно – через систему Internet Banking M@IB, с банкомата или многофункциональных терминалов.

КБ Moldova Agroindbank АО пользуется самым большим доверием со стороны населения – по данным на 30 сентября 2015 г., на долю МАИВ приходится 31,1% от общего объема всех депозитов по банковской системе Молдовы.

Более подробную информацию клиенты могут получить в Службе Call Center: 022 268 999 либо на сайте банка: www.maib.md

ДЕПОЗИТ
«МЕРИДИАН»
в MDL

Moldova Agroindbank

плавающая ставка до **18%** годовых

Срок депозита до 365 дней

С пополнением

БЕСПЛАТНО:
банковская карта

Call Center 022 268 999 | www.maib.md

Внесены поправки в Закон об обязательном страховании гражданской ответственности за ущерб, причиненный автотранспортными средствами

В Молдове с 1 января 2016 г. будут увеличены пределы ответственности страховщиков за повреждение или уничтожение имущества, а также за каждого пострадавшего или погибшего в ДТП.

Согласно поправкам в Закон об обязательном страховании гражданской ответственности за ущерб, причиненный автотранспортными средствами, который парламент принял в первом чтении, пределы ответственности страховщика за повреждение или уничтожение имущества, независимо от числа потерпевших в результате происшествия лиц, будут увеличены с 500 тыс. до 1 млн леев.

Ответственность для каждого пострадавшего в случае телесного повреждения или смерти вырастет с 350 тыс. до 1 млн леев, но не более 5 млн леев независимо от числа потерпевших в результате аварии лиц (вместо 700 тыс. леев). В текст закона также внесены уточнения и изменения некоторых формулировок и терминов. Например, вводятся термины «тотальный» ущерб, «остаточный ущерб» и т. д., а также оговаривается, что изменение страхового договора не имеет обратной силы. Согласно закону, страховщики, для применения системы bonus-malus, имеют право доступа к информации

об истории ущерба страхователей и пользователей из единой информационной системы.

Закон оговаривает процедуру определения размера возмещения в случае нанесения ущерба. Так, размер ущерба, причиненного автотранспортному средству, равен стоимости ремонта составных частей или поврежденных деталей либо стоимости таковых, если их необходимо заменить, включая затраты на материалы, а также сборку-разборку, необходимые при их замене. Если страховое возмещение затребовано до выполнения ремонта, размер реально причиненного ущерба определяется независимым экспертом, одобренным сторонами договора о страховании с учетом применяемых специализированными организациями или предусмотренными специализированными информационными системами цен на оценку автоущерба, на работу по ремонту/

замене поврежденных деталей, а также на составные части, новые детали для замены и материалы. В случае тотального ущерба размер возмещения не может превышать разницу между стоимостью транспортного средства на момент совершения происшествия и его остаточной стоимостью, согласно акту переоценки, составленному независимым экспертом, а в случае полной утилизации – согласно предложению закупок специализированной организации или физлица, указанного в договоре.

Стоит отметить, что во избежание финансовой разницы между размером страхового возмещения, подлежащим определению страховщиком, и размером ущерба, реально причиненного лицу, при необходимости замены запчастей, в законе установлены правила отдельно для автомобилей в возрасте до 3-х лет и от 4-х и более.

InfoMarket

ТЕЛЕФОН ДОВЕРИЯ

Телефон доверия был создан в целях более эффективного сотрудничества с гражданским обществом по предупреждению нарушений и служебных злоупотреблений, уже допущенных или допускаемых сотрудниками Национальной комиссии по финансовому рынку, а также профучастниками, работающими на рынке ценных бумаг, страхования, микрокредитования и коллективных инвестиций.

Телефон доверия: (+373 22) 859-405.
E-mail: info@cnprf.md

Объявление НКФР

Во исполнение положений статьи 6 Закона №192-XIV от 12.11.1998 г. «О Национальной комиссии по финансовому рынку», Национальная комиссия по финансовому рынку сообщает банковские реквизиты, куда должны переводиться сборы и регуляторные платежи для обеспечения функционирования:

Фискальный код 1007601001293; ВС «Victoriabank» S.A., филиал №11; Банковский код VICBMD2X883; Банковский счет 2251311138

Число банковских карточек в Молдове выросло на 20,9%.

Число банковских карт в обращении увеличилось в Молдове за год на 20,9%, превысив на 1 октября 1,511 млн. Как сообщает «ИНФОТАГ» со ссылкой на данные Национального банка, только за третий квартал (июль-сентябрь) эмитировано около 266 тыс. карт против 128,8 тыс. год назад, а число изъятых из обращения выросло с 76,2 тыс. до 112,8 тыс.

За три месяца совершено 6,33 млн операций с использованием банковских карт, эмитированных в РМ. Как и прежде, чаще всего карточки используют для снятия денег – 4,74 млн операций на 7,758 млрд леев. При этом количество операций для безналичных платежей возросло с 1,16 млн до 1,59 млн, а их сумма – с 364,7 млн леев до 506,4 млн.

Более 705,6 тыс. (+120,3 тыс.) операций произведено с молдавскими карточками за рубежом. Там, в основном, карточки использовались для безналичных платежей – 661,7 тыс. на 705,9 млн леев. А для снятия денег – 43,9 тыс. операций на 156,2 млн леев.

Количество операций в Молдове с карточками, эмитированными за границей, возросло с 563,3 млн до 642,9 тыс. С их помощью снято 765,6 млн леев наличными и на 404,2 млн леев осуществлено безналичных платежей.

За год число POS терминалов в РМ возросло с 11 056 до 12 563.

ИНФОТАГ

Министерство транспорта настаивает на том, чтобы владельцы электромобилей были освобождены от уплаты дорожного сбора

Министерство транспорта несогласно с требованиями Минфина относительно взимания дорожного сбора с владельцев электромобилей. Минтранс, напротив, поощряет приобретение экологических машин, поскольку они бесшумны, экономичны, экологичны: обладают низким уровнем загрязнения окружающей среды.

«В отличие от гибридных авто, работающих на электрической и тепловой энергии, у электромобилей есть только электродвигатели. И если гибридные автомобили оплачивают дорожные сборы в зависимости от объема двигателя внутреннего сгорания, то у электромобилей и вовсе невозможно определить показатели для начисления налога», – отмечают в Минтранспорта. В настоящее время в Молдове зарегистрировано около 40 электромобилей и 2 тыс. гибридных машин.

В Евросоюзе сборы за использование дорог для электромобилей не взимаются, а в некоторых странах, например, в Германии, владельцы электромобилей имеют ряд привилегий.

InfoMarket

Александр Урсул: «Молдавский рынок производства биотоплива только начинает развиваться»

Интервью с Александром Урсул, менеджером Проекта «Энергия и биомасса» в Молдове, финансируемым Европейским союзом и внедряемым ПРООН

– Использование энергии из возобновляемых источников становится все более популярным в Молдове. Число местных производителей биотоплива постоянно растет. В основном это обусловлено поддержкой проекта «Энергия и биомасса», финансируемым Европейским союзом, в рамках которого оказывается безвозмездная финансовая поддержка тем, кто желает производить энергию из сельскохозяйственных отходов, и тем, кто приобретает современные котлы, работающие на брикетах. Может ли переработка растительных отходов стать прибыльным бизнесом в Молдове?

– Республика Молдова – аграрная страна, здесь много неосвоенных отходов, они просто пропадают на полях. Их можно превратить в товар, это выгодно для экономического и социального развития страны. Исследования, проведенные в рамках проекта «Энергия и биомасса», показали, что только биомасса, которую можно использовать в энергетических целях, а именно: солома, ветки и сельхозотходы, может покрыть около 20 процентов годового потребления тепловой энергии страны. Иначе говоря, мы можем производить собственную энергию, достаточную для обогрева всех школ и детских садов Республики Молдова. Вы представляете страну, где школы и детские сады энергетически независимы?

Кроме сельскохозяйственных отходов, есть и городские отходы, промышленные. Их выбрасывают как мусор, вместо того чтобы использовать с умом, то есть, преобразовывать в энергию. Европейские страны десятилетиями используют собственные ресурсы, повышая свою энергетическую безопасность, вкладывая деньги в развитие своих государств, защищая окружающую среду.

Еще одной неосвоенной нишей являются энергетические растения. Например, энергетическая ива – идеальное решение для болотистых участков, которые в избытке распространены в районах Прута и Днестра. Вот вам лишь несколько цифр в пользу энергетической ивы: теплоэнергия, получаемая с плантации в 100 гектар, может отопить примерно 35 тыс. квадратных метров жилья, а это более 700 квартир.

– Есть ли в Молдове интерес к такому бизнесу? К приобретению и использованию биотоплива? Сколько компаний по переработке сельскохозяйственных отходов было создано при поддержке ПРООН?

– Четыре года назад Проект заложил основы развития биоэнергетического сектора Республики Молдова. Создание субъектов, потребителей биоэнергии, вызвало появление и производителей топлива из биомассы. Если до 2011 года в Молдове работало менее 10 производителей брикетов, то в 2014 году их число достигло 100.

Проект «Энергия и биомасса» комплексно подходит к делу и кроме инвестиций в установку термооборудования, работающего на биомассе, оказывает поддержку развитию рынка производства качественного биотоплива, который только формируется. Мы выступаем за создание устойчивого рынка производства биотоплива, а также его использования. В октябре 2012 года Проект «Энергия и биомасса» открыл программу на сумму в 1 миллион евро, предназначенную для продажи в рассрочку оборудования для производства брикетов и гранул, охватив всю цепочку – начиная от сбора сырья до упаковки.

Из этой суммы максимум, что может получить предприятие, это 750 тысяч леев. Было приобретено и установлено 19 единиц оборудования, Агентство по энергетической эффективности (АЕЕ) профинансировало приобретение еще 16 единиц оборудования для производства брикетов и гранул. Срок лизинга составляет 3 года, при этом процентная ставка, комиссионные и НДС равны нулю. Возврат производится поэтапно – первый взнос в размере 20% выплачивается через пять дней после подписания соглашения о финансировании, второй транш в размере 20% – в течение первого года деятельности, а следующие два транша по 30 процентов каждый от суммы оборудования выплачиваются до конца второго и третьего года лизинга.

– Есть ли препятствия на пути развития этого сектора в Молдове? В какой степени деятельность по переработке растительных отходов поддерживается государством?

– Европейский союз предлагает до 2020 года сэкономить 20% от потребляемой сегодня энергии, а еще 20% энергии получать исключительно из возобновляемых источников. Республика Молдова в своей Стратегии в сфере энергетики до 2030 года выразила желание присоединиться к целям Европейского союза, наметив амбициозный план действий. Власти уже приняли ряд нормативных актов, призванных развивать сектор возобновляемой энергии, ожидается принятие еще ряда документов.

Рынок производства биотоплива только начинает развиваться. Успех его развития прямо пропорционален условиям, в которых он развивается, и качеству продуктов, представленных на рынке. Наличие долгосрочной политики государства в виде законодательной базы необходимо для обеспечения лучшего функционирования, равенства и адекватного стимулирования производственного сектора в этой сфере. В настоящее время производители биотоплива просят у государства ввести сниженную ставку НДС в размере 8% на поставки теплоэнергии, получаемой из твердого биотоплива, то есть уравнивая их с поставками природного газа. Сейчас НДС на производство теплоэнергии из

биомассы составляет 20%, в то время как на производство энергии на основе газа – 8%. В неравные условия поставлены и производители брикетов и гранул. Хотя брикеты и гранулы – это биомасса в чистом виде (солома, опилки, другие отходы), которая производится в результате технологических процессов без добавления в состав посторонних субстанций, НДС на биотопливо составляет 20%. Для сравнения, у аграриев, поставщиков биомассы в виде соломы, опилок, НДС равен нулю.

– Могут ли молдавские производители биотоплива составить конкуренцию иностранным производителям, если последние пользуются налоговыми льготами? Сможет ли Молдова в перспективе экспортировать эти товары?

– Некоторые производители Молдовы уже экспортируют товар в европейские страны, такие как Польша, Чехия.

– Какова энергетическая и экономическая отдача в случае использования тонны брикетов и гранул по сравнению с тонной угля или дров? Насколько реальна перспектива избавления от зависимости от импортных энергоресурсов, перейдя на местное топливо? И сможет ли государство сэкономить на использовании биотоплива? Есть ли другие преимущества использования сельскохозяйственных отходов?

– Возобновляемая энергия – это, безусловно, выход для Республики Молдова, это возможность диверсифицировать источники получения энергии и производить собственную энергию. Из всех возобновляемых ресурсов биомасса считается самой многообещающей для Молдовы. Эффективное использование биомассы может дать экономию до 30% по сравнению с использованием угля. Проект «Энергия и биомасса» в первый срок своей деятельности занимался непосредственно установкой оборудования, работающего на биомассе, в публичных учреждениях, малых предприятиях и частных хозяйствах с производственной мощностью всего 9% от годового конечного потребления теплоэнергии по стране. Мы дали старт умному использованию собственных энергетических ресурсов. Республика Молдова располагает огромными возможностями по производству собственной энергии из биомассы, что может покрыть 20 процентов импортируемой энергии. Что это значит? Это значит повышенная энергетическая безопасность, новые компании, новые рабочие места, развитая экономика и более ясное будущее.

– Располагает ли Молдова в достаточной степени сырьем для производства биотоплива? Сколько биотоплива в год способна производить наша страна?

– Национальное исследование в сфере возможностей производства биомассы, проведенное в 2012 году IDIS Viitorul по запросу Проекта ЕС-ПРООН «Энергия и биомасса», показало, что ежегодно Республика Молдова в состоянии производить 21,042 тераджоулей (ТД) из биомассы, что покрывает 22% от необходимых энергетических ресурсов для Молдовы. Были проведены исследования оценки энергетического потенциала биомассы из сельскохозяйственных культур в разных районах. Согласно расчетам, показатели были следующими: Север – 10647,63 ТД, Центр – 3744,76 ТД, Юг – 5034,40 ТД и АТО Гагаузия – 1503,20 ТД. То есть существует достаточно возможностей для открытия прибыльного бизнеса в сфере производства брикетов и гранул, используя доминирующие в каждом данном районе виды сырья.

В 2014 году 100 предприятий на рынке располагали технической производственной мощностью примерно в 120 тысяч тонн ежегодно, что эквивалентно более чем 53 миллионам кубометров газа или 80 тысячам тонн угля. В настоящее время освоено только 8% всего производственного потенциала биотоплива из сельскохозяйственных отходов Молдовы. На данный момент не все производители биотоплива из сельскохозяйственных отходов имеют доступ к производителям брикетов и гранул. Динамика последних лет показывает, что наметилась положительная тен-

денция в сфере укрепления сотрудничества между различными звеньями цепи по производству твердого биотоплива.

– В последнее время в прессе появляются сообщения об отказе учреждений от использования молдавских брикетов и гранул из-за их плохого качества и возврата на отопление углем или газом. Кто отвечает за качество биотоплива местного происхождения, как оно проверяется? Существуют ли какие-то стандарты качества в этом отношении?

– Мы непрерывно контактируем со всеми нашими бенефициариями, осведомлены о ситуации в районах, оказываем помощь, в зависимости от нужды или создавшейся ситуации. Системы отопления на основе биомассы были установлены по просьбе органов местной публичной власти и учреждений-бенефициариев, отобранных в ходе долгого периода оценки. Эксперты проекта предлагали помощь каждому учреждению в вопросах использования энергии из биомассы. Мы были обеспокоены тем, что некоторые приобрели биотопливо плохого качества, что нанесло ущерб и снизило отдачу от современного оборудования, установленного в школах и детских садах.

Выбор качества биотоплива, соответствующего типу котла, работающего на биомассе, а также правильная работа с котлом – это ключевые элементы эффективной работы оборудования на биомассе и, в итоге, правильного обеспечения теплом.

Эксперты проекта в сотрудничестве с органами центральной власти, академической средой и частным сектором начали процесс, влияние которого заключается в правильном и сбалансированном развитии рынка по производству биотоплива в Молдове, с особым ударением на обеспечение качества конечного продукта.

По инициативе проекта была создана рабочая группа, в которую вошли эксперты главных отраслей. Они разработали и утвердили 37 добровольных стандартов. 27 декабря 2013 года было принято Постановление правительства №1070 «Об утверждении Положения о твердом биотопливе», вступившего в силу с 1 января 2015 года и обязывающего производителей биотоплива следовать техническим требованиям, указанным в этом документе.

Кроме вопроса качества биотоплива, очень важен аспект правильного управления оборудованием, систем внутреннего распределения тепла и обеспечения мер по энергетической эффективности здания. Есть примеры, когда тот же самый котел, потребляющий то же самое топливо, отапливает несколько блоков учреждения, то есть налицо результат, но это в тех случаях, когда есть обновленные системы распределения тепла, новые окна, стены с термоизоляцией, тогда температура на 5 градусов выше, чем в старых блоках того же учреждения.

Проект «Энергия и биомасса» предлагает комплексный обучающий курс для каждого участника проекта. На первом этапе им воспользовались 1765 представителей органов местной публичной власти, освоившие технику формирования местных фондов, собрав в результате более 28 млн леев местных отчислений на развитие проектов в сфере биоэнергетики, 2819 примаров и управляющих публичными учреждениями, которые научились использовать

новые технологии в свои населенных пунктах и учреждениях, 376 операторов из 127 субъектов, научившихся управлять системой отопления на основе биомассы, 413 сельскохозяйственных предпринимателей, которые обучились преобразовывать отходы в экономический товар.

Кроме того, для того чтобы удовлетворить спрос на специалистов в энергетическом секторе в этой сфере, мы вместе с министерством образования открыли в профессиональных школах курсы, посвященные энергии на основе биомассы. Министерство образования и Програма по развитию Объединенных наций подписали в октябре этого года Меморандум о сотрудничестве в целях развития сектора профессионально-технического образования. Уже в этом учебном году учащиеся трех профессионально-технических школ Молдовы будут изучать новые предметы: «Энергетические растения – источник возобновляемой энергии» для отделения лесного хозяйства, и «Теплоцентрали на твердом биотопливе» – для отделения операторов котельных. Речь идет о профессиональных школах из села Кухурештий де Сус Флорештского района; города Оргеева и школы №3 из Кишинева.

– Как избежать приобретения некачественного биотоплива?

– Одной из задач второго этапа проекта «Энергия и биомасса» заключается в помощи укреплению рынка производства биотоплива. Одной из программ, открытых при поддержке ЕС, является создание первой лаборатории проверки качества биотоплива. Проект «Энергия и биомасса» приобретет за счет европейских фондов современное оборудование для тестирования качества твердого биотоплива (брикеты, гранулы), производимого в Республике Молдова. Оно будет куплено в следующем месяце по результатам международного тендера, проводимого нашим проектом. С созданием лаборатории производители брикетов и гранул смогут получать сертификаты качества своего товара, чтобы затем беспрепятственно продавать его на рынке.

До сих пор мы проводили широкие информационные кампании для потребителей энергии из биомассы, чтобы помочь им различать качество биотоплива при помощи инструментов, которые есть почти у каждого.

Кроме того, мы пытаемся развивать эффективность производителей биотоплива путем организации обучающих курсов в сфере качества товара, разработки руководства на тему качества, проведения ознакомительных поездок в европейские страны к производителям биотоплива.

Создание новой отрасли промышленности при участии Проекта «Энергия и биомасса» – это сложный и длительный процесс, он только-только начался.

В сотрудничестве с Агентством по энергетической эффективности мы проводим ряд мероприятий для всех производителей биотоплива Республики Молдова. Ежегодно АЕЕ и Проект «Энергия и биомасса» проводят Биофорум, где обсуждаются конкретные вопросы, проблемы этого сектора, в ходе форума участники делятся своим опытом в организации бизнеса по производству брикетов и гранул, обсуждаются плюсы и минусы бизнеса, возможности сокращения производственных издержек и обеспечения высокого качества конечного продукта.

Беседовала Лилия АЛКАЗЭ

Сизифов труд

Административный совет Национального агентства по регулированию в энергетике (НАРЭ) не видит оснований для пересмотра своих решений от 17-18 июля 2015 года об утверждении тарифов на распределение и поставку электроэнергии и тарифа на услуги по транспортировке электроэнергии, информирует МОЛДПРЕС.

НАРЭ решило сегодня сохранить новые тарифы на уровне утвержденных в июле, после завершения открытых дебатов по отчетам внешнего аудита, касавшихся расчетов новых тарифов на электроэнергию. Приостановление решений от 17-18 июля 2015 года на 60 дней, а затем еще на неделю «было осуществлено также и по настойчивым просьбам неправительственных организаций, политических формирований и экспертов в области энергетики, компаний из энергетического сектора и природного газа».

К спорам вокруг тарифов на электроэнергию можно применить известное выражение «Сизифов труд». Сизиф – в древнегреческой мифологии строитель и царь Коринфа, после смерти приговоренный богами вкатывать на гору, расположенную в Тартаре, тяжёлый камень, который, едва достигнув вершины, раз за разом скатывался вниз.

Отсюда выражение «сизифов труд», означающее тяжёлую, бесконечную и безрезультатную работу и муки.

Поставщики электроэнергии провели внешний аудит относительно правильности расчета новых тарифов, оценки включенных в тарифы затрат и соответствия положений тарифных методологий, аудит был выполнен всемирно известными компаниями. Аудиторы обнаружили, что в скорректированные тарифы «были включены в пропорции свыше 95% расходы на приобретение электроэнергии, которые стремительно возросли после значительного обесценивания молдавского лея по отношению к доллару США».

В аудиторских отчетах также отмечается, что НАРЭ не включило в новые тарифы на электроэнергию тарифные отклонения, зарегистрированные в предыдущие годы в результате обесценивания молдавского лея по отношению к доллару США в 1,6 раза. Для компании «RED Union Fenosa» эти отклонения превысили 1,3 млрд леев.

НАРЭ отмечает, что будет определена оптимальная формула для постепенного восстановления тарифных отклонений, зарегистрированных в предыдущие годы поставщиками электроэнергии; формула, которая будет иметь как можно меньшее влияние на потребителей.

Тарифы, утвержденные НАРЭ в июле, вступят в силу 9 ноября 2015 года. Тарифы на электроэнергию были увеличены 18 июля на 30-37%. Бытовые потребители, подключенные к сети низкого напряжения, обслуживаемые «Gas Natural Fenosa Furnizare Energie» будут платить за 1 кВтч 216 банов, обслуживаемые «RED Nord SA» – 223 бана, а «RED Nord – Vest» – 233 бана.

По оценкам экспертов, после повышения тарифов на электроэнергию и газ каждая семья будет платить ежемесячно на 300-400 леев больше, чем в настоящее время. Правительство уже объявило, что рассмотрит возможность предоставления финансовой помощи социально уязвимым семьям.

Аудит тарифных расчетов для группы Fenosa выполняло молдавское представительство швейцарской компании KMPG (международная сеть компаний в 155 странах мира, предоставляющих аудиторские, налоговые и консультационные услуги). Аудиторы KMPG пришли к выводу, что тариф на электроэнергию для бытовых потребителей (для сетей с низким уровнем напряжения) без учета финансовых отклонений компании Fenosa должен составлять 1,83 лея за кВтч.

Валютный курс, заложенный в расчеты аудиторов, составил 18,75 лея за доллар. Учтены были также различные изменения (инфляция, рост зарплат, изменения в методологии и т. д.), произошедшие с 2012 года, когда был утвержден тариф 1,58 лея за кВтч.

При расчете потребительского тарифа отметим, что аудиторы использовали старые тарифы на дистрибуцию (0,33 лея за кВтч) и транспортировку (0,08 лея за кВтч). Если вместо старых тарифов использовать тарифы, рассчитанные на эти услуги самими аудиторами (0,73 лея за кВтч – дистрибуция и 0,276 лея за кВтч – транспортировка), то тариф для бытовых потребителей должен составить не 1,83 лея, как получилось у аудиторов, а 2,42 лея за кВтч (без учета финансовых отклонений).

С учетом же финансовых отклонений тариф, по подсчетам аудиторов, должен составить 2,5 лея за кВтч (с отклонениями, накопленными до 31 дека-

бря 2014 года) или 3,51 лея за кВтч (с учетом отклонений, накопленных к 30 июня 2015-го). Если использовать не старые, а рассчитанные аудиторами тарифы на дистрибуцию и транспортировку, то потребительский тариф с учетом финансовых отклонений получится уже 3,36 лея и 5,05 лея за кВтч соответственно.

Аудит тарифных расчетов госпредприятия Moldelectrica проводила сеть независимых аудиторско-консалтинговых компаний с головным офисом в Бельгии BDO international. Аудиторы учли все финансовые отклонения компании за 2012-2014 годы и рассчитали, что новый тариф на транспортировку должен составлять 0,276 лея за кВтч (в 3,5 раза выше старого и почти в два раза выше тарифа, утвержденного НАРЭ летом).

Слушания по представленным аудиторским отчетам НАРЭ назначило на 4 и 5 ноября. При этом для анализа представленных отчетов НАРЭ пригласило двух шведских экспертов в области энергетики из консультационной компании SWECO, которые со 2 по 13 ноября будут оказывать техническую помощь регулятору. Кроме того, как сообщило НАРЭ, шведские эксперты проведут анализ методологий расчета тарифов в соответствии с передовыми практиками в области регулирования.

Молдавские эксперты, ознакомившись с результатами представленных аудитов, отметили два главных их недочета. «Во-первых, непонятно, что за эксперты занимались аудитом тарифных расчетов, каков их опыт в таких вопросах, поскольку не опубликованы сертификаты авторов отчета, – сказал эксперт Института общественных политик Сергей Тофилат. Во-вторых, этот аудит так и не решил вопрос прозрачности затрат, включенных энергокомпаниями в тариф, так как свои расчеты аудиторы вели на основе финансовых данных, предоставленных самими операторами». По мнению Тофила, аудиторские отчеты – это бесполезные документы, заказанные НАРЭ, чтобы снять с себя всякую ответственность за повышение тарифов. Для такого рода проверки, считает эксперт, можно было пригласить обычного математика, который по формулам из методологий и данных операторов мог бы все пересчитать.

Экс-глава НАРЭ Виктор Парликов назвал аудиторские отчеты и объявленные по ним публичные слушания «продолжением сентябрьской клоунады», когда агентство вдруг отменило утвержденные в июле новые тарифы. По его мнению, НАРЭ само себя завело в тупик и пытается сейчас «чужими руками» решить проблему повышения тарифов на газ и электроэнергию. «Сейчас доверие к тарифам потеряно и восстановить его будет не просто», – отметил Парликов. Он добавил, что, скорее всего, НАРЭ переутвердит повышенные 18 июля тарифы на газ и электроэнергию и попытается убедить МВФ реструктуризировать финансовые отклонения операторов на несколько лет, в течение которых тарифы будут постепенно повышаться. «В то же время существует высокий риск, что МВФ на уговоры не согласится», – подытожил эксперт.

Влад БЕРКУ

Олег ТЫРСЫНЭ:

«Двигателем любого успешного бизнеса является страсть к делу и самоотдача»

Культивирование ореховых плантаций является перспективным бизнесом внутри и вне страны, об этом говорят все производители орехов и эксперты. Среди главных преимуществ орехового бизнеса: небольшой объем инвестиций, необходимых для высадки и содержания садов; отсутствие особого ухода за деревьями и растущий спрос на ореховые ядра. Важным плюсом является и тот факт, что государство выдает субсидии для создания ореховых садов. Усердный труд, терпение, как известно, вознаградят любого человека, увлеченного своей работой.

Такой страстью к орехам отличается и Олег Тырсынэ, директор питомника в Войнештах Хынчештского района. Кроме производства саженцев, он открыл сайт, посвященный орехам – <http://nucialtoiti.md>, где делится своим опытом, дает советы по выращиванию и уходу за ореховыми садами. Рекомендации Олега Тырсынэ полезны и владельцам ореховых плантаций, и тем, кто только думает начать работать в этой сфере. Огромный спрос со стороны действующих и начинающих ореховодов побудил директора Войнештского питомника проводить время от времени семинары для тех, кто заинтересован в выращивании ореховых садов.

ОРЕХОВОДСТВО – БЕЗОПАСНЫЙ БИЗНЕС

Олег Тырсынэ считает, что ореховый бизнес очень прибыльный, здесь не требуется много инвестиций на высадку и уход за деревьями. «Есть одно неудобство: по сравнению с другими культурами надо долго ждать, но это ожидание окупается сполна. Ореховые сады приносят своему владельцу хорошую прибыль, если учесть высокий спрос на орехи и ореховые ядра. В Молдове существует особое отношение к этой культуре, иностранные покупатели знают об этом, поэтому предпочитают брать орехи у нас. Здесь качество, здесь вложена душа», – говорит директор Войнештского питомника.

ПИТОМНИК ПОЯВИЛСЯ ИЗ ЛЮБИ К ОРЕХОВОДСТВУ

Олег Тырсынэ уверен, что двигателем любого успешного бизнеса является страсть и увлечение своей работой. «Мой отец основал Войнештский питомник, и его увлечение передалось и мне. Мы занимаемся производством орехов с начала 90-х годов. В 1989 году были заложены первые плантации привитых ореховых деревьев, они и составили ядро, вокруг которого развивалась деятельность по производству орехов», – рассказал Олег.

По его словам, ореховодство – сложное занятие, работа в питомнике отнимает много времени и физических сил. «Хотя мы делаем это с полной самоотдачей и искренней страстью, как я уже сказал, но иногда нам выпадают тяжелые испытания. Наш опыт помогает все пережить или даже

избегать трудностей. Технологическую часть работы делаем мы с отцом, мама занимается бухгалтерией, моя жена занимается маркетингом и логистикой. Каждый знает и выполняет свою работу на благо процветания питомника», – говорит Олег Тырсынэ.

Создание сайта <http://nucialtoiti.md> было обусловлено несколькими соображениями, в основном практического характера. «Во-первых, это информационный портал. Люди, заинтересованные в ореховодстве, нуждаются в точной, проверенной и подробной информации. Интернет же, к сожалению, заполнен часто ошибочной информацией, люди не в состоянии отличить, где правда, а где ошибочные данные», – говорит директор Войнештского питомника.

«Мы стремимся публиковать только проверенные данные, полученные в результате полевой работы. Это информация о сортах, схемах высаживания, экономических аспектах ореховых садов и другие вещи, полезные для принятия правильных решений в сфере ореховодства. Кроме того, сайт помогает наладить диалог с клиентами, ведь часто из-за нехватки времени мы не успеваем ответить на все вопросы. На нашем сайте есть вся необходимая информация для тех, кто решил заняться разведением орехов», – сообщил Олег Тырсынэ.

Управляющий Войнештским питомником отметил, что недавно опубликовал и учебник, описывающий в доступной и подробной форме сорта, культивируемые предприятием. «Мы бесплатно предоставляем этот информационный материал всем нашим клиентам и за деньги – всем заинтересованным лицам. Мы оказываем услуги профессионального консалтинга в сфере создания и содержания садов, принимаем участие в различных мероприятиях, посвященных ореху, в том числе и за пределами страны», – рассказал Олег.

ПРАВИЛЬНО СОБРАННЫЙ ОРЕХ – КЛЮЧ К УСПЕХУ

«Выращиваемые нами сорта – основа основ нашего питомника. Я так говорю, потому что давным-

В Молдове создание ореховых садов поддерживается государством – единая финансовая субсидия составила в 2015 году 17 000 леев, которые переводятся на счет получателя после закладки сада

давно понял, что сорт – основной фактор успеха или неудачи работы с ореховым садом, как и в любом другом садоводческом секторе, кстати. В итоге многолетних наблюдений мы накопили знания о сортах орехов, поэтому мы занимаемся производством только тех сортов, которые доказали свои биологические возможности. Речь идет о таких сортах, как: Pescianski, Cogălniceanu, Codrene, Călărași, Cazacu, Chișinău, Costiujeni, Ovata. У каждого из этих сортов своя специфика, они по-разному адаптируются к различным садовым проектам, в зависимости от критериев, отмечает Олег Тырсынэ.

По его словам, трудно сказать, какие сорта пользуются наибольшим спросом, но на данный момент популярны Pescianski, Cogălniceanu, Codrene. Стоимость саженцев орехов составляет от 6 евро.

Что касается зарубежных сортов, Олег рассказал, что изучил их в условиях Молдовы. Он считает, что полученные им результаты весьма противоречивы: некоторые сады удались, а некоторые нет (деревья замерзли, плохо развивались и так далее). Это наводит на мысль, что для них нужны специальные исследования.

На вопрос о поддержке государства развития ореховодческой отрасли, субсидиях на создание садов, Олег сообщил, что как производитель посадочного материала он не получил поддержки, разве что косвенно. «Субсидии, выданные на создание ореховых садов, привели к росту спроса на привитые сорта орехов, выращиванием которых мы занимаемся», – отметил Олег, добавив, что, судя по опыту большинства своих клиентов, все получают обещанные суммы, хотя иногда их и приходится подождать некоторое время. В то же время, Олег сказал, что очень важно заранее получить информацию, как правильно составить заявку на получение субсидии.

«Субсидии, выданные на создание ореховых садов, привели к росту спроса на привитые сорта орехов, выращиванием которых мы занимаемся», – отметил Олег, добавив, что, судя по опыту большинства своих клиентов, все получают обещанные суммы, хотя иногда их и приходится подождать некоторое время. В то же время, Олег сказал, что очень важно заранее получить информацию, как правильно составить заявку на получение субсидии.

КТО ЗАНИМАЕТСЯ ОРЕХОВОДСТВОМ

Основными покупателями саженцев, полученных в Войнештском питомнике, являются местные ореховоды, сообщил директор питомника. «Мы, в первую очередь, ориентируемся на местный рынок, производя качественные орехи для местных производителей, хотя часть материала экспортируем в Румынию, Францию и Украину», – отметил Олег.

По его словам, самые разнообразные люди занимаются ореховодством, среди них молодежь, пожилые люди, студенты, врачи, профессора, юристы и так далее. «Мы стремимся обеспечить всех покупателей наших саженцев детальной информацией обо всех

аспектах работы с ореховыми садами. Вообще, помогаем клиентам всей имеющейся информацией для достижения успеха в этом деле. Хочу сказать, что я очень восприимчив к тем, кто по-настоящему увлечен орехами, мне доставляет особое удовольствие работать с людьми, которые намерены вложить свою душу в будущие сады», – улыбается управляющий Войнештским питомником.

Что касается инвестиций, которые необходимы для создания орехового сада и за какой период времени вложенные средства можно будет окупить, Олег Тырсынэ сообщил, что для создания одного гектара сада требуется от 1200 до 1400 евро, ежегодно содержание сада стоит от 200 до 300 евро. Расходы начинают окупаться, начиная с шестого года у самых продуктивных сортов, тогда можно получить более тонны орехов с гектара.

ОПТИМИСТИЧНЫЕ ПРОГНОЗЫ КАЧЕСТВА И КОЛИЧЕСТВА ОРЕХОВ

Директор Войнештского питомника считает, что в ближайшем будущем начнут давать урожай плантации, высаженные за последние годы, то есть, количество хорошего ореха, выращенного у нас в стране, существенно возрастет. Просто надо понимать, что большая часть экспортируемых орехов добывается из случайных садов, с деревьев, растущих во дворах, вдоль дорог, а их качество существенно ниже. Таким образом, повысится не только количество, но и качество наших орехов. Это привлечет еще больше зарубежных покупателей и очень благотворно отразится на цене конечного продукта, – уверен Олег Тырсынэ.

По его мнению, из других ореховых культур, таких как фисташки, каштан, миндаль, грецкий орех считается приоритетной культурой. Ведь в отличие от грецкого ореха, миндаль, например, часто замерзает весной, лесной орех требует дополнительных технологических усилий, таких как орошение, особенно в центральной и южной зонах страны.

СОВЕТЫ СПЕЦИАЛИСТА

По словам Олега, за последнее время в Республике Молдова появились множество непонятных производителей, предлагающих саженцы на продажу. «Мне случалось видеть несколько образцов этой рассады, они практически не привиты, а покупатели обманываются. Я бы посоветовал тем, кто намерен заняться ореховым садом, очень внимательно проверять аутентичность материала, предлагаемого на продажу, а лучше покупать у лицензированных питомников с хорошей репутацией, необязательно в нашем», – говорит Олег Тырсынэ.

Не менее важно иметь хорошую подготовку для работы с ореховым садом. Основными аспектами тут являются: выбор сорта, выбор земли, схемы плантации, работы по уходу, фертилизации почвы, фитосанитарному лечению, формированию кроны и так далее. Надо тщательно все изучить, посоветоваться со специалистами в этой области, – вот главный совет директора Войнештского питомника.

Лилия АЛКАЗЭ